ČEMU ČEŠI VĚŘÍ

Největší průzkum **víry a duchovního vnímání** českého národa

Podrobné výsledky průzkumu zaměřeného na to, jak Češi vidí dnešní svět, původ vesmíru, života a člověka nebo třeba to, jaký vliv na víru má pandemie koronaviru a změny s ní spojené.

Vytvořeno v roce 2021 k volnému užití a šíření.

cemucesiveri.cz

Obsah

Předmluva 3

Kdo stojí za průzkumem? 4

O výzkumu 5

- Kdo výzkum zpracoval? 5
- Co průzkumu předcházelo? 5
- Kvantitativní část průzkumu 5

1. Češi a duchovno 6
2. Znalosti a vědomosti 11
3. Víra v Boha a vyšší moc 24
4. Evoluce, stvoření a původ vesmíru 37
5. Největší rozdíly a zajímavosti 44

Jaký je další krok? 51

ČEMU ČEŠI VĚŘÍ

maranatha

STEM MARK
MARKETINGOVÝ VÝZKUM JE DIALOG

GENESIS ERA
VĚDA A VÍRA BEZ PŘEDSUDKŮ

Předmluva

Již od pradávna mají lidé tendenci žít v názorových „bublinách“. Dnes je situace paradoxně ještě složitější, přestože žijeme v globalizované společnosti a informace jsou dostupné více než kdy dříve. Místo lepší informovanosti máme tendenci se uzavírat do ještě větších a hůře proniknutelných názorových bublin, které se pak promítají do všech našich vědomých i nevědomých rozhodnutí nebo do toho, jak vnímáme sebe i svět kolem nás.

Česká republika má za sebou desítky let vývoje směřujícího k systematickému potlačování jakéhokoliv otevřeného vyjadřování názorů ohledně víry a duchovního či morálního rozměru lidského života. Právě na základě tohoto společenského a politického vývoje se v České republice rozšířil názor, že Češi jsou převážně ateisté. Moderní společnost pak tento názor do značné míry adoptovala a vytěsnila všechny duchovní a morální otázky na samotný okraj společenského života. Podobně se k těmto otázkám postavila také média, úřady a vzdělávací instituce. Tím se duchovní a morální potřeby lidí staly do značné míry okrajovou záležitostí a společenským tabu, o kterém se ve veřejném prostoru dnes odváží mluvit jen málokdo. A tak se národu, který měl v době Husa, Chelčického a Komenského zásadní vliv na církevní a společenské reformy, jež se staly základem evropské civilizace, začalo říkat „národ ateistů“. Je ale tento názor skutečně podložený? Jaký odkaz chceme předat budoucím generacím?

Jsme přesvědčeni, že svoboda slova by měla být pilířem moderní společnosti, a tak jsme se rozhodli zjistit, čemu Češi věří. Jsme skutečně národem ateistů?

Kdo stojí za průzkumem?

Průzkum iniciovala organizace Maranatha a uskutečnila jej ve spolupráci s nezávislou agenturou STEM/MARK zaměřenou na průzkumy veřejného mínění.

Maranatha je křesťanská nezisková organizace, kterou založil v roce 2002 český developer pan Radim Passer. Průzkum byl tedy financován ze soukromých prostředků.

Posláním organizace Maranatha je pomáhat lidem v hledání a sdílení křesťanských duchovních hodnot prostřednictvím nejrůznějších osvětových a vzdělávacích projektů a společně s dalšími organizacemi a dobrovolníky přinášet lidem naději na lepší vztahy, zdravější životní styl a šťastnější život v atmosféře odpuštění a vzájemného porozumění. Tvoříme společenství lidí, kteří žijí pro to, čemu věří, a věří tomu, pro co žijí.

O výzkumu

Kdo výzkum zpracoval?

Agentura STEM/MARK se od roku 1994 zaměřuje na marketingové výzkumy. Poskytuje komplexní služby pro klienty z nejrůznějších oborů od bank či farmaceutických společností až po výzkumy pro veřejnou správu, jako jsou například ministerstva či úřady místní samosprávy.

Co průzkumu předcházelo?

Díky téměř dvěma dekádám osvětové a vzdělávací činnosti má organizace Maranatha k dispozici relativně podrobný seznam otázek a témat, kterým se chce dlouhodobě věnovat. Chybělo však nezaujaté zhodnocení, jak jsou jednotlivá témata důležitá pro širší veřejnost.

Ve spolupráci s agenturou STEM/MARK byla tedy nejprve zpracována kvalitativní fáze průzkumu. Ta spočívala v uskutečnění čtyř přibližně dvouhodinových „focus groups“ v Praze a Brně. Této fáze průzkumu se osobně zúčastnili respondenti z co možná nejširšího demografického spektra lišící se věkem, bydlištěm a pohlavím. Získaná data následně posloužila jako základ pro kvantitativní část průzkumu.

Kvantitativní část průzkumu

- **Cíl výzkumu:** Vztah Čechů k víře, názor na různé duchovní a hodnotové aspekty lidského života, původ života na Zemi a různé pohledy na historii Země a přírody – např. evoluční teorii, teorii ID, biblické stvoření apod.
- **Cílová skupina:** Obecná populace starší 18 let, reprezentativně dle pohlaví, věku, vzdělání, kraje a velikostních pásem
- **Způsob sběru dat:** CAWI internetové a CATI telefonické dotazování
- **Počet realizovaných rozhovorů** n = 1 511 (CAWI n = 1 310, CATI n = 201)

1. Češi a duchovno

V první části jsme se zaměřili na to, jaký vztah mají Češi k duchovnu. Nemyslí se tím obecně jen něco nadpřirozeného, ale především osobní, vnitřní prožívání duchovního aspektu lidského života i morálních a vztahových hodnot v každodenním životě a vztazích.

Otázka: Když vezmete v úvahu různé okolnosti, jak jste celkově spokojen/a se svým životem?

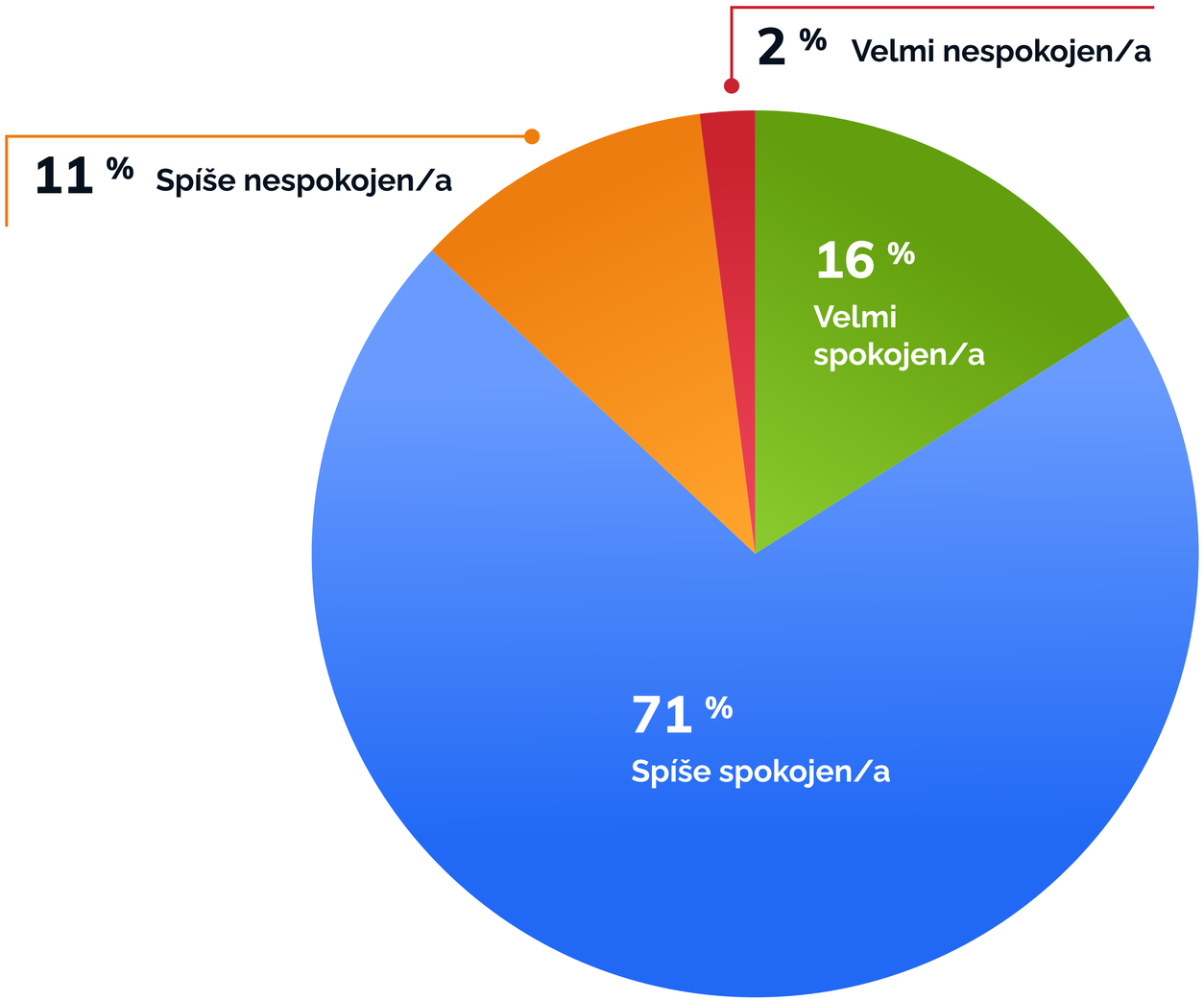

Otázka: Jak byste charakterizoval/a svůj postoj k duchovnu? Považujete se za člověka založeného…?

- **Třetina lidí se považuje za duchovně založené a uvažují nad hlubšími životními otázkami,** více než polovina za neduchovně založené, ostatní neumějí nebo nechtějí uvést.
- Duchovně založené jsou častěji ženy, věřící a také lidé nad 60 let věku.

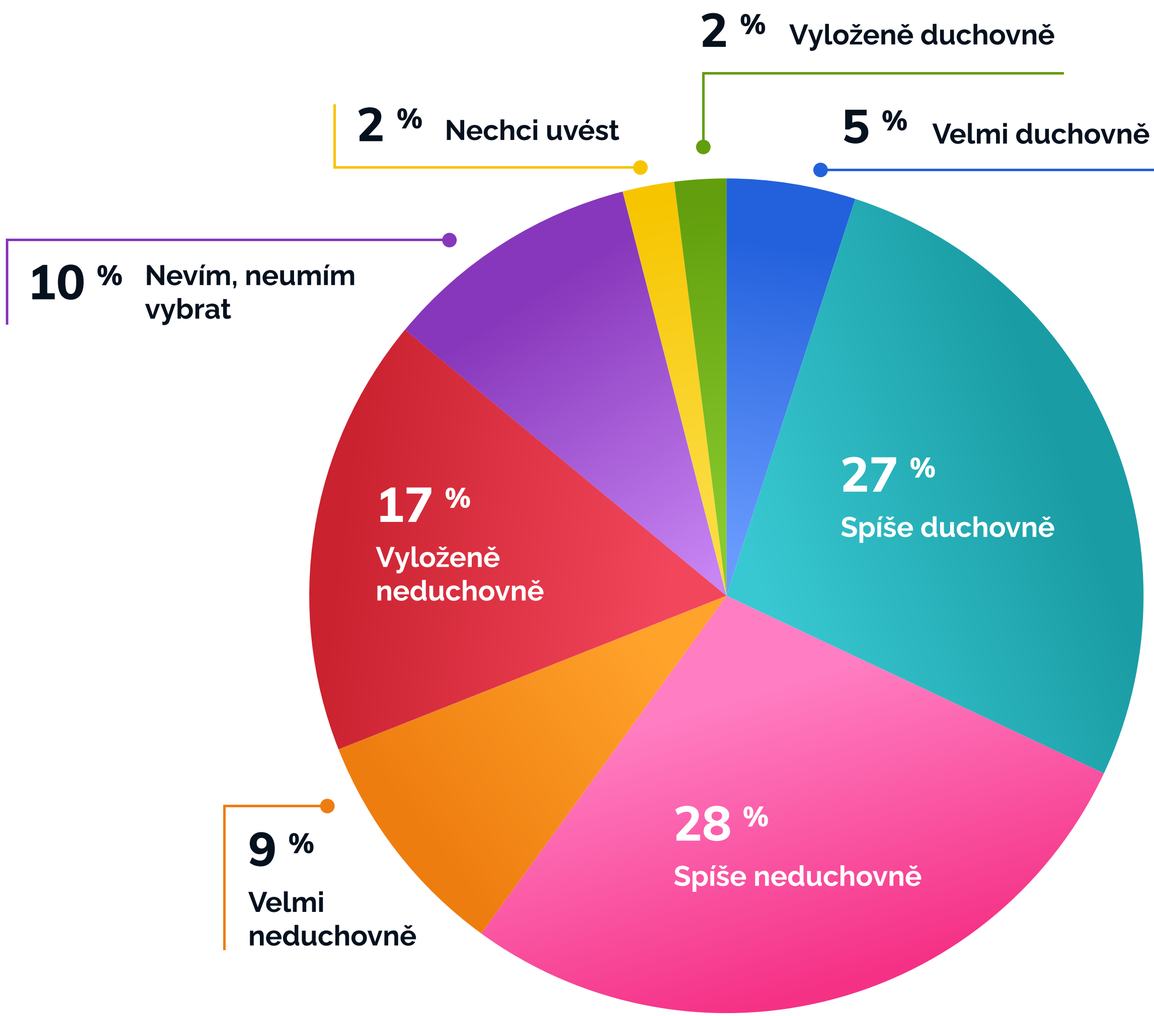

Hodnocení výroků o víře: Přemýšlejte prosím o následujících výrocích a řekněte, zda souhlasíte nebo nesouhlasíte.

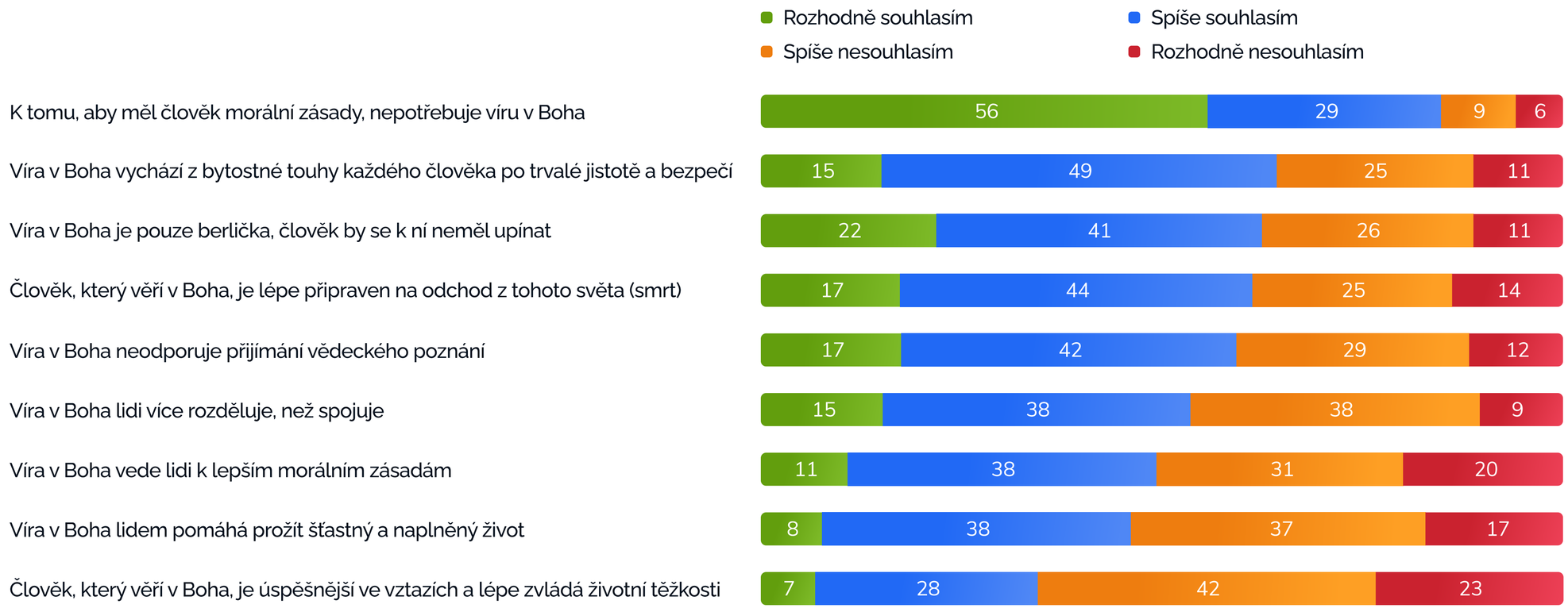

(údaje v %)

Zájem o témata: Do jaké míry jsou pro vás zajímavá následující témata?

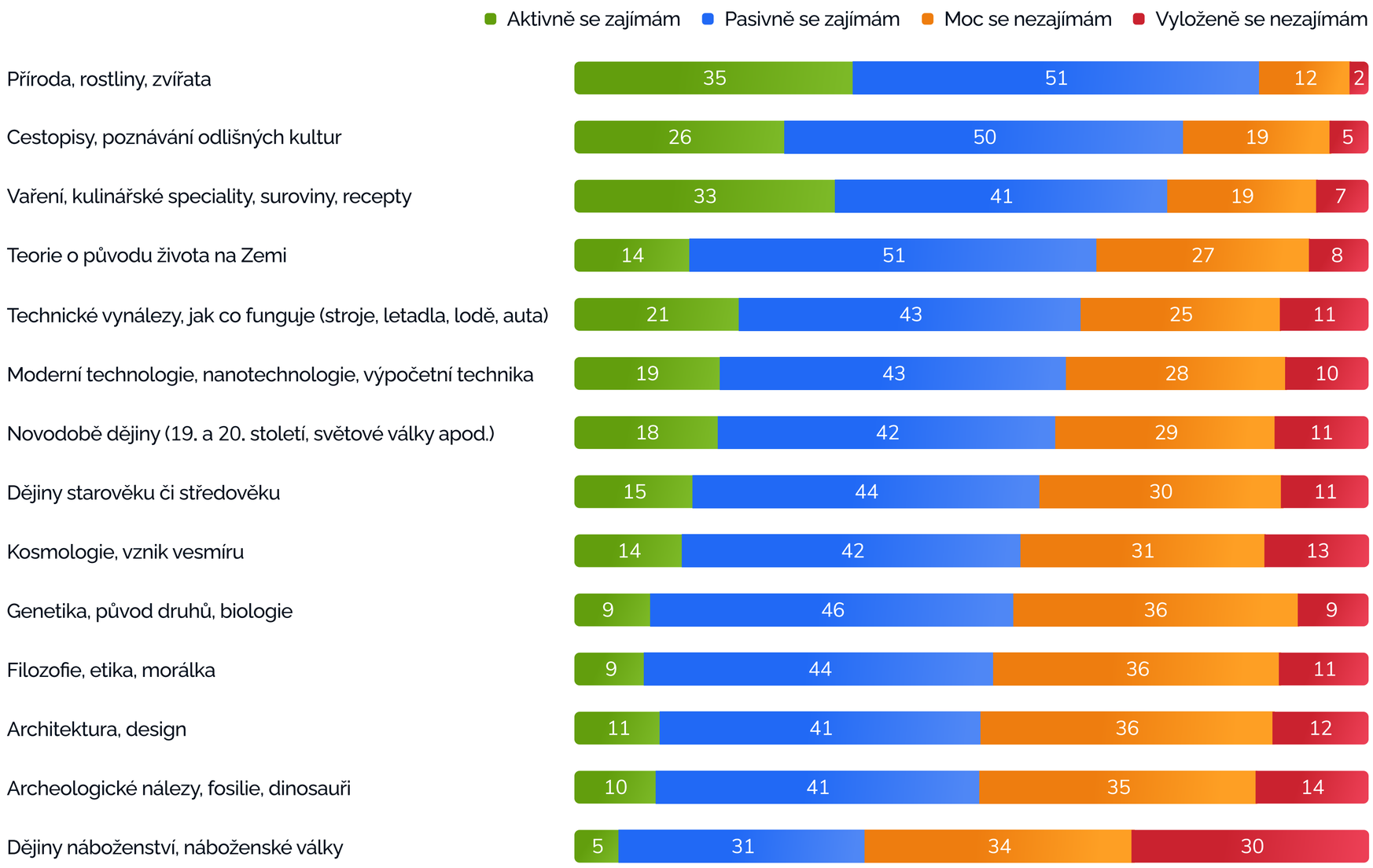

(údaje v %)

2. Znalosti a vědomosti

Na formování života a duchovní rozvoj mají vliv informace, ke kterým se dostáváme skrze vzdělávací instituce, média nebo rodiny a blízké okolí. Právě proto jsme se v průzkumu veřejného mínění zaměřili jak na životní hodnoty a vnímání duchovních otázek, tak na znalostní vybavenost a použití logického myšlení.

Jak jsou na tom Češi se znalostí církví, náboženství nebo Desatera přikázání?

Znalost náboženství: Jaká znáte světová náboženství?

Nejčastěji je spontánně jmenováno **křesťanství, dále islám a buddhismus.** S odstupem pak hinduismus a judaismus.

- Hlavní světová náboženství dokážou častěji jmenovat lidé s vyšším vzděláním, obyvatelé Prahy a mladí lidé do 29 let.
- Starší lidé nad 60 let častěji zmiňují křesťanství a jeho směry.

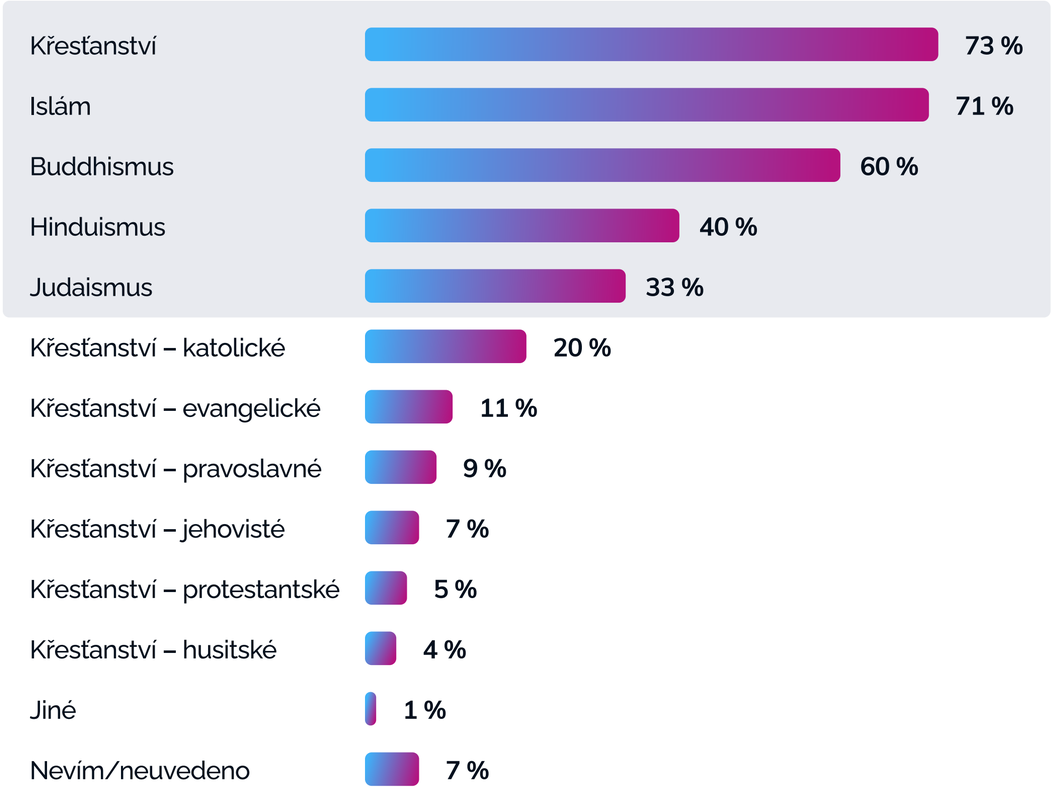

Znalost církví: Jaké znáte církve a náboženské společnosti působící v České republice?

Nejčastěji je spontánně jmenována **Církev římskokatolická, Českobratrská církev evangelická a Svědkové Jehovovi.**

- Žádnou z církví nedokáže jmenovat 17 % respondentů.
- Větší počet církví dokážou jmenovat vysokoškoláci, věřící a také lidé starší 60 let.

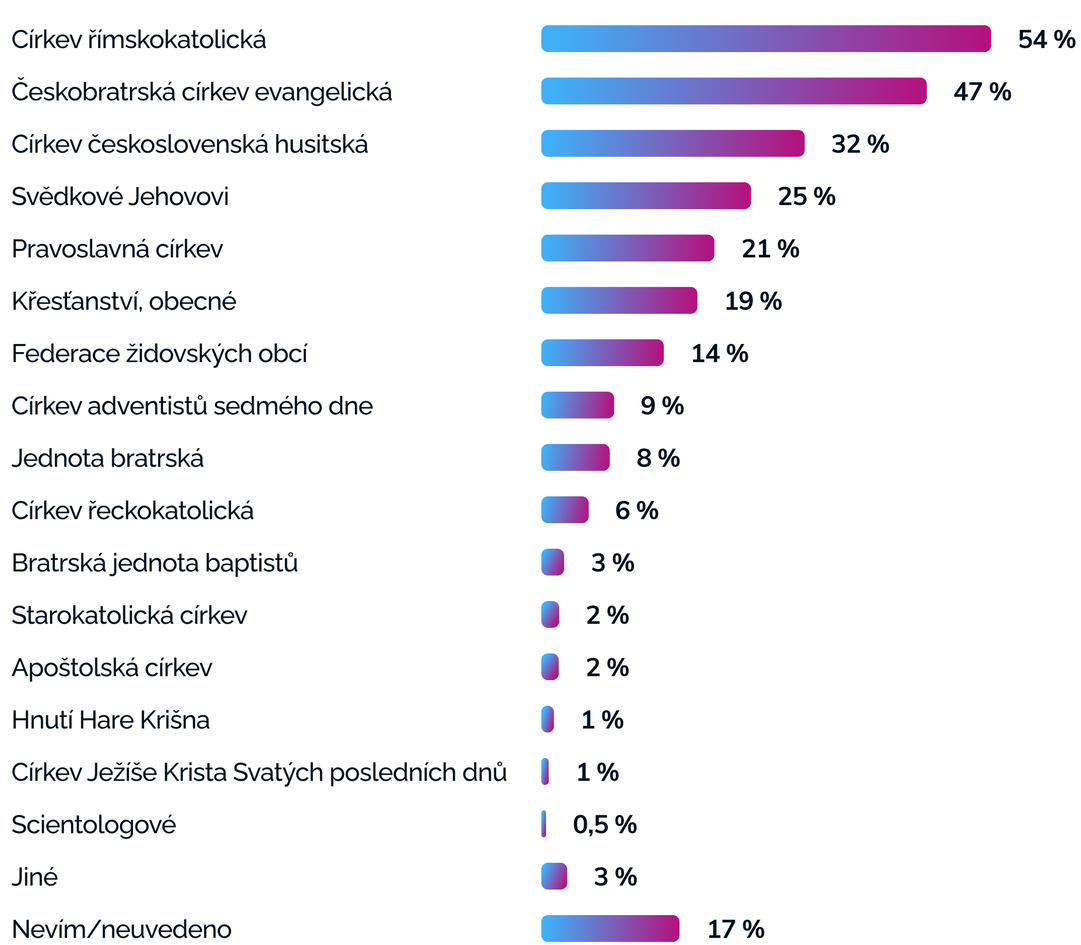

Navozená znalost: Které z následujících církví či náboženských organizací znáte nebo jste o nich slyšel/a?

- V navozené znalosti lidé nejčastěji zmiňují **Svědky Jehovovy, Církev římskokatolickou, Pravoslavnou církev, Českobratrskou církev evangelickou a Církev československou husitskou.**
- Větší počet církví znají navozeně vysokoškoláci, věřící a také lidé starší 60 let.

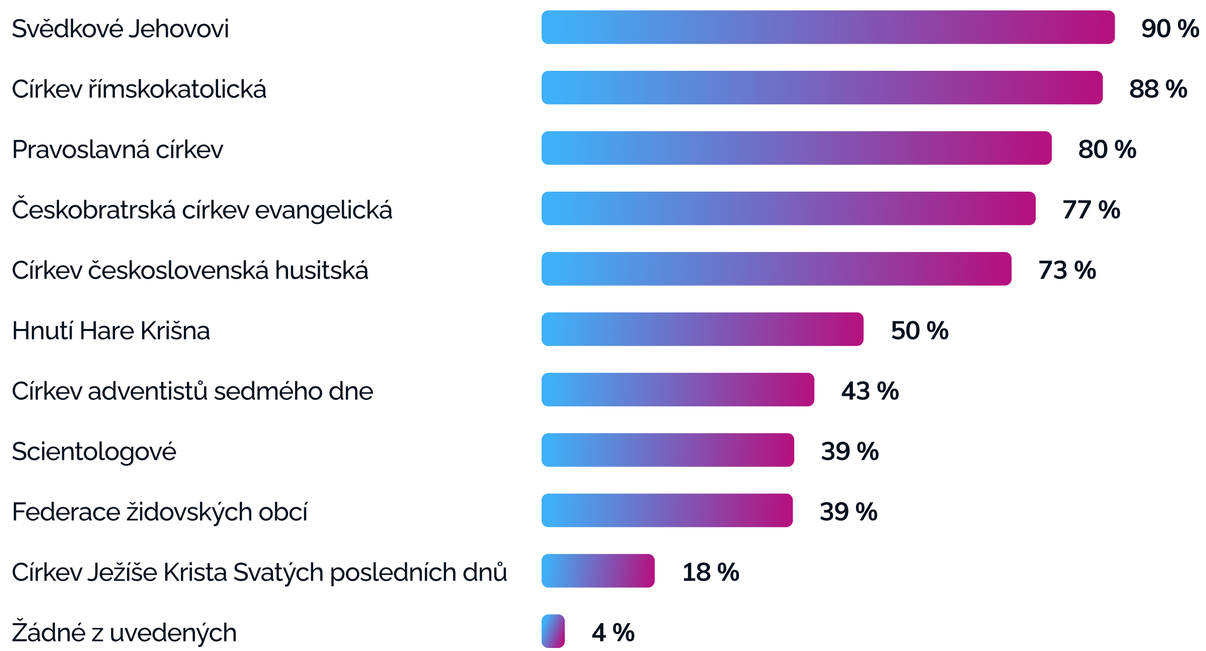

Spontánní znalost Desatera: Jaká znáte přikázání z Desatera?

Nejčastěji jsou spontánně jmenována přikázání **Nepokradeš, dále Nesesmilníš a Nezabiješ.**

- Žádné z přikázání nedokáže jmenovat 13 % respondentů.
- Jednotlivá přikázání znají častěji vysokoškolsky vzdělaní lidé, věřící a také obyvatelé Moravy.

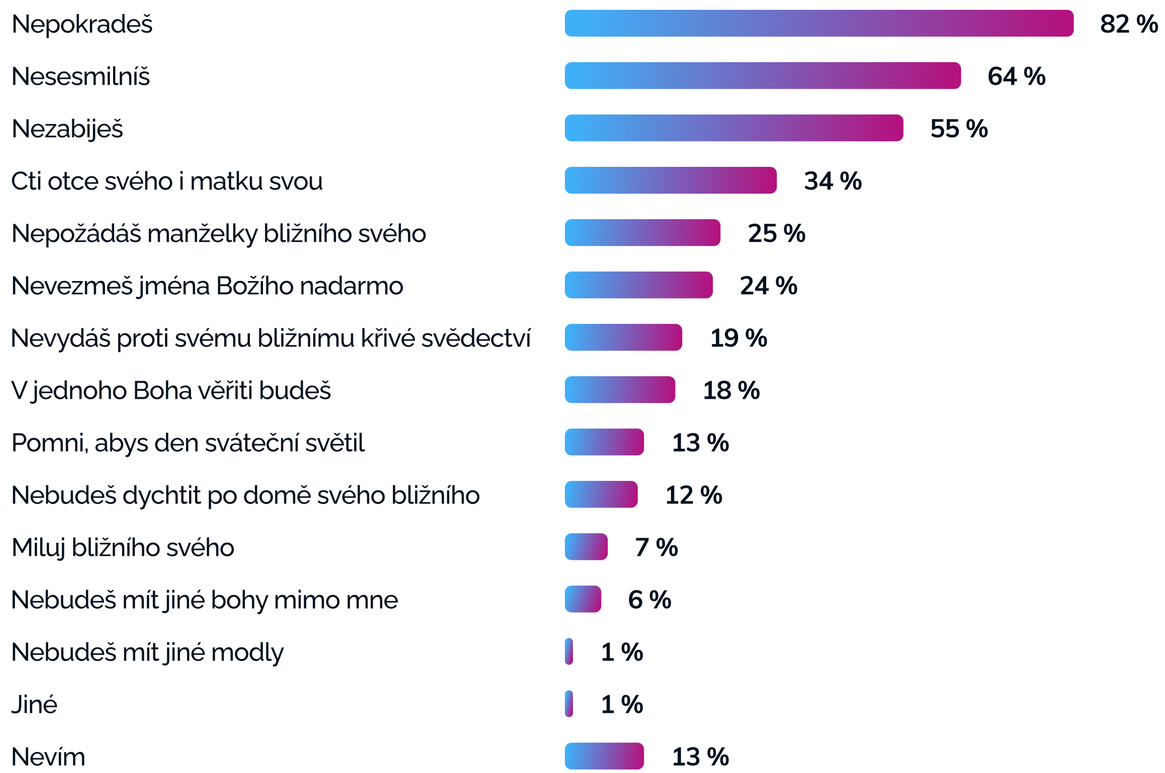

Vztah k Desateru: Jaký máte vztah k Desateru? Co pro vás přikázání znamenají?

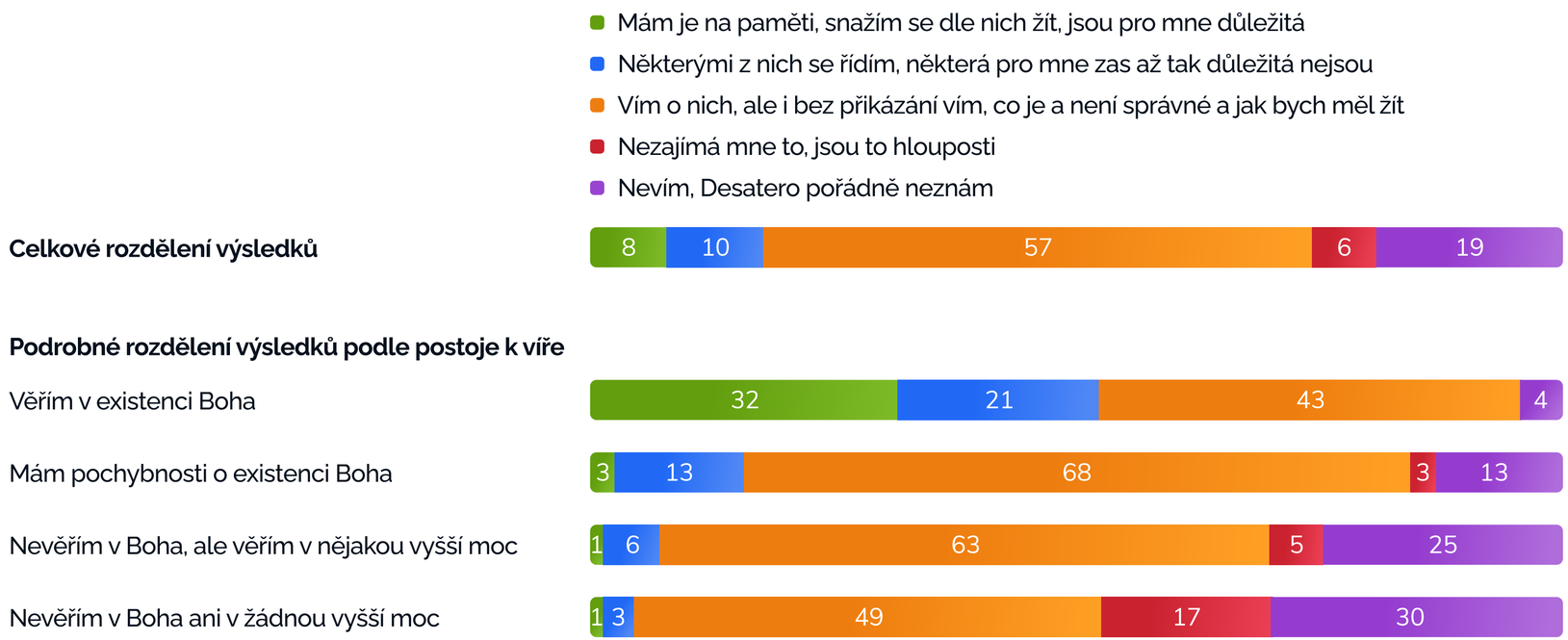

(údaje v %)

Desatero a politika: Měli nebo neměli by čelní představitelé státu a významné osobnosti společenského života usilovat o to, aby byly v české společnosti více vyznávány hodnoty, které vycházejí z Desatera?

- Více než polovina lidí se domnívá, že by čelní představitelé státu měli usilovat o vyznávání hodnot vycházejících z Desatera.
- Lidé nad 60 let a věřící jsou častěji přesvědčeni o tom, že by měli čelní představitelé státu a významné osobnosti společenského života usilovat o větší vyznávání hodnot vycházejících z Desatera.

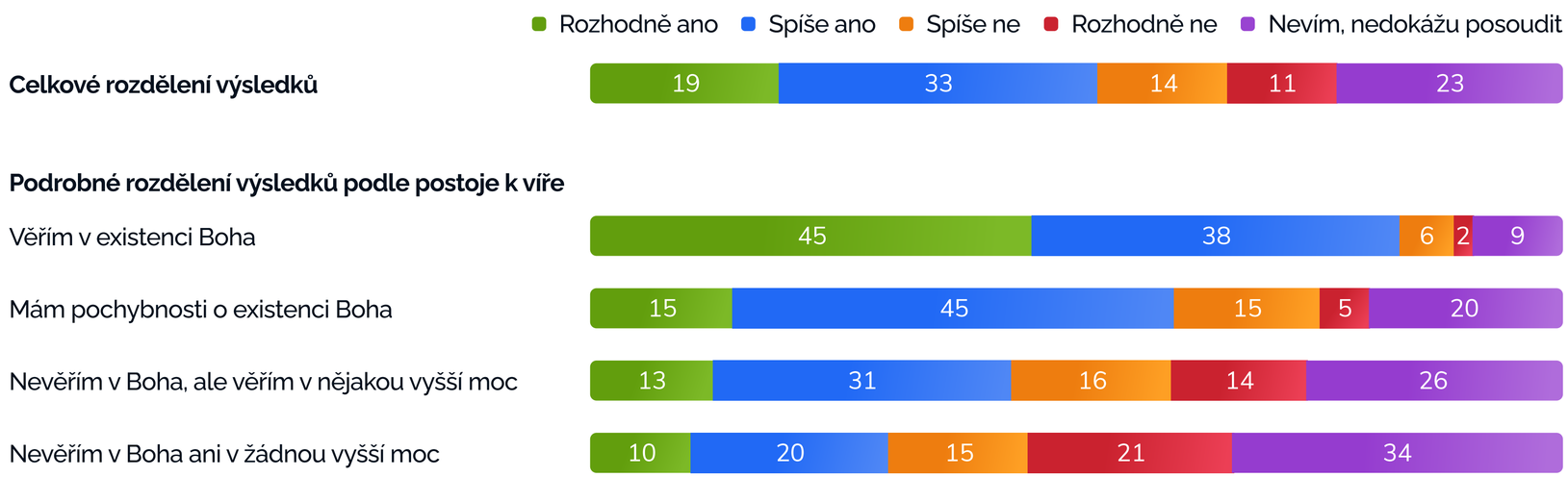

(údaje v %)

Četba Bible: Četl/a jste Bibli?

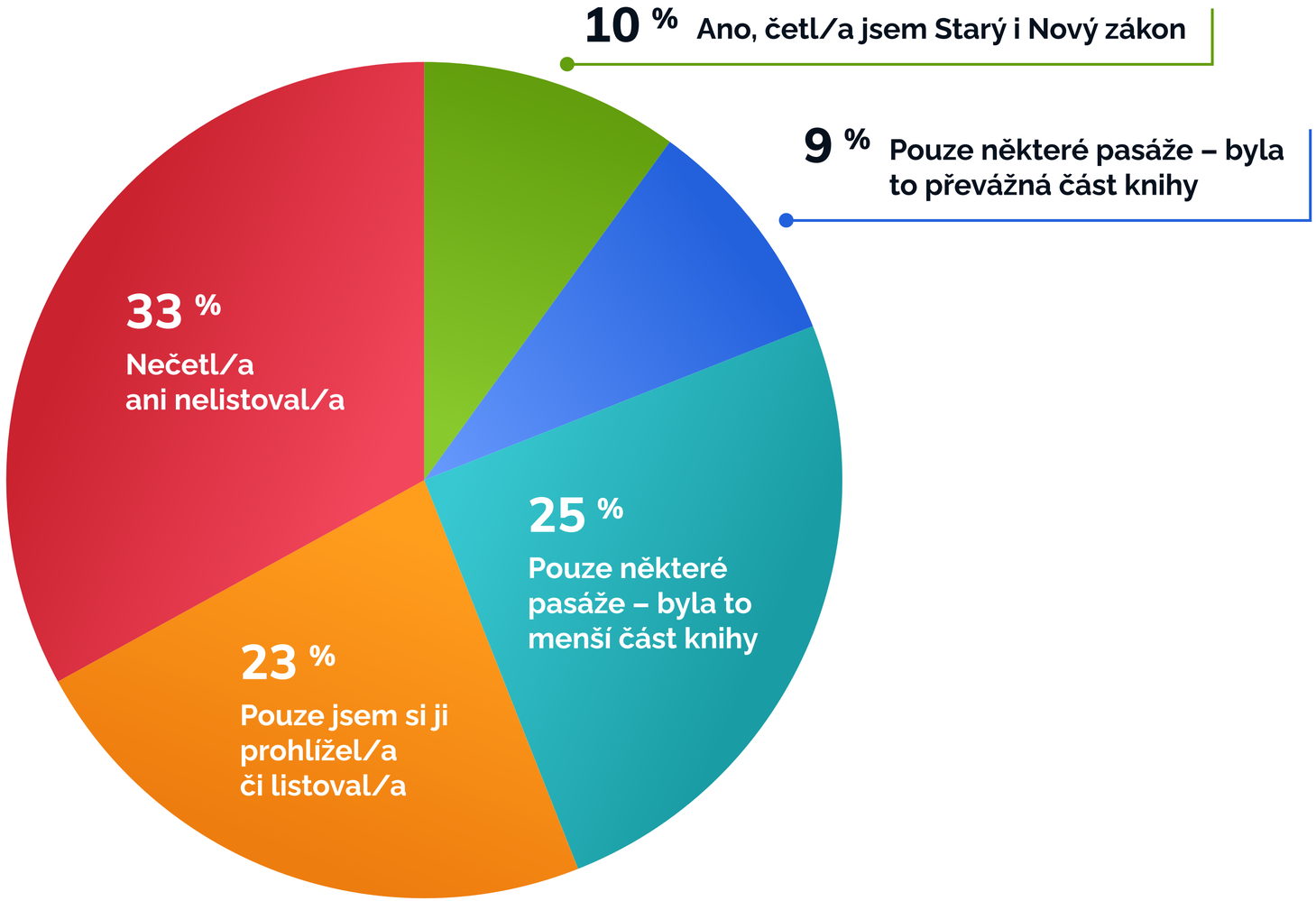

Význam Bible: Co pro vás Bible představuje? Se kterým výrokem se ztotožňujete?

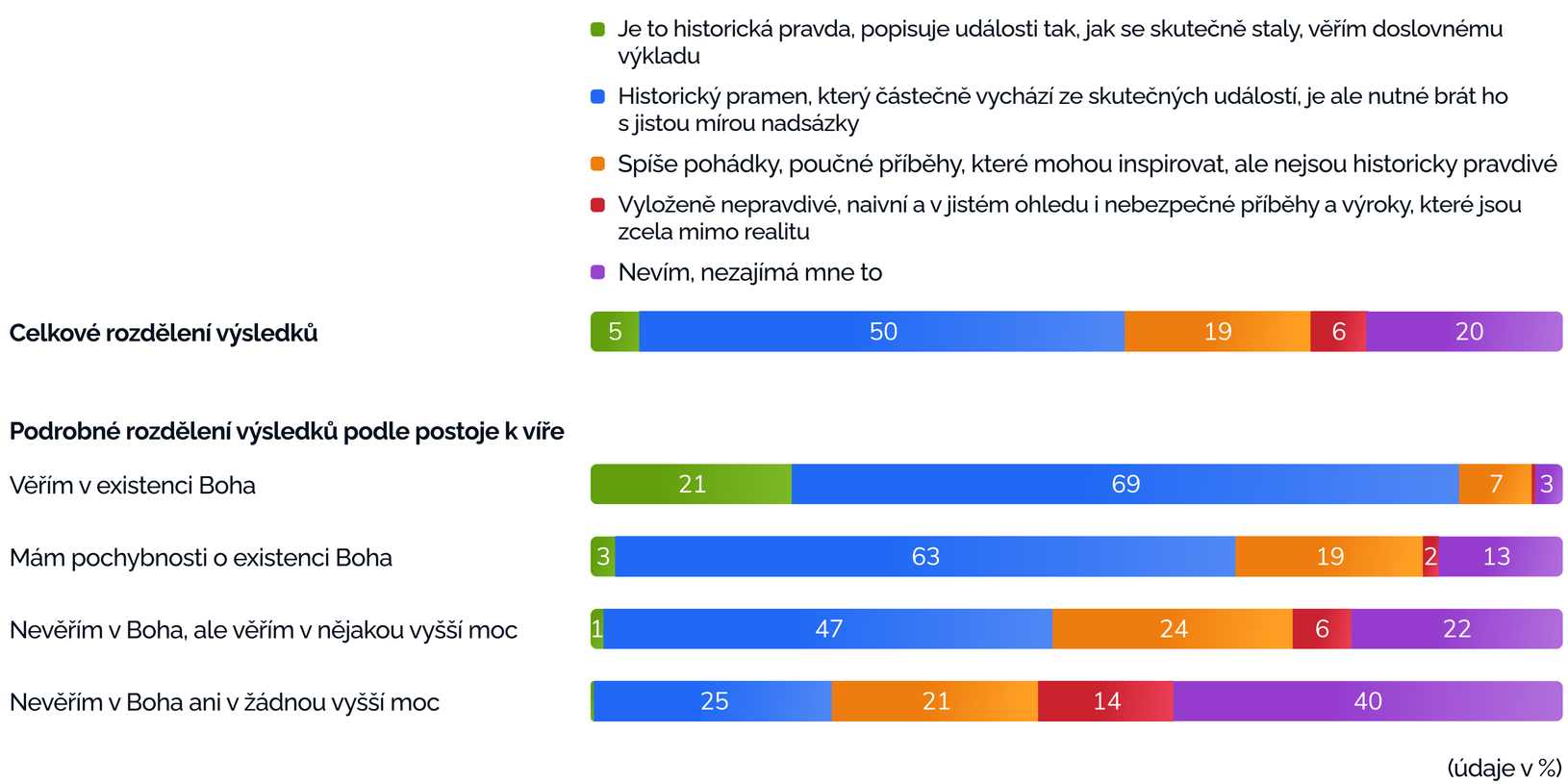

(údaje v %)

Plány na četbu Bible: Máte v plánu si Bibli někdy přečíst?

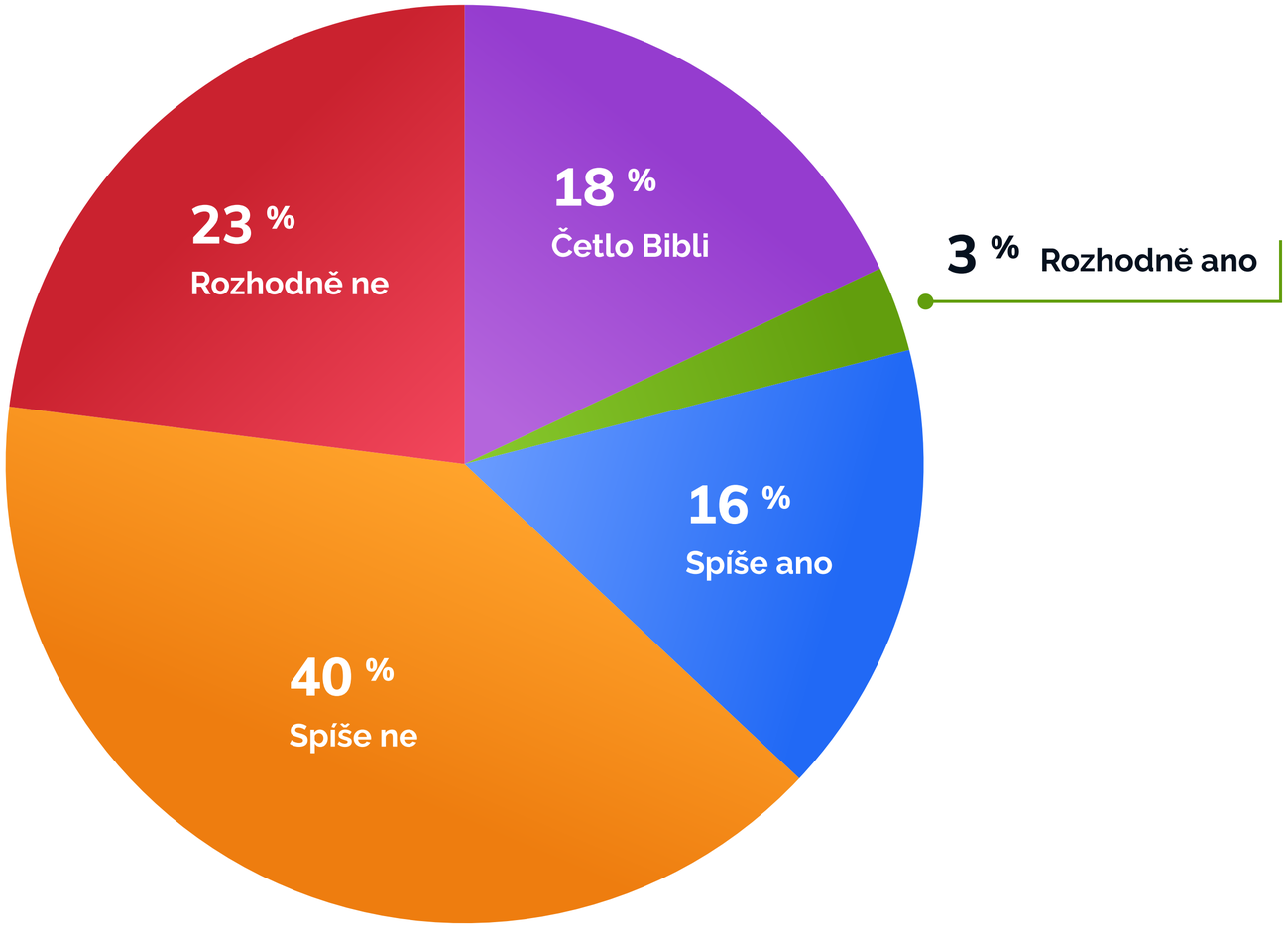

Plány na četbu Bible: Máte v plánu si Bibli někdy přečíst?

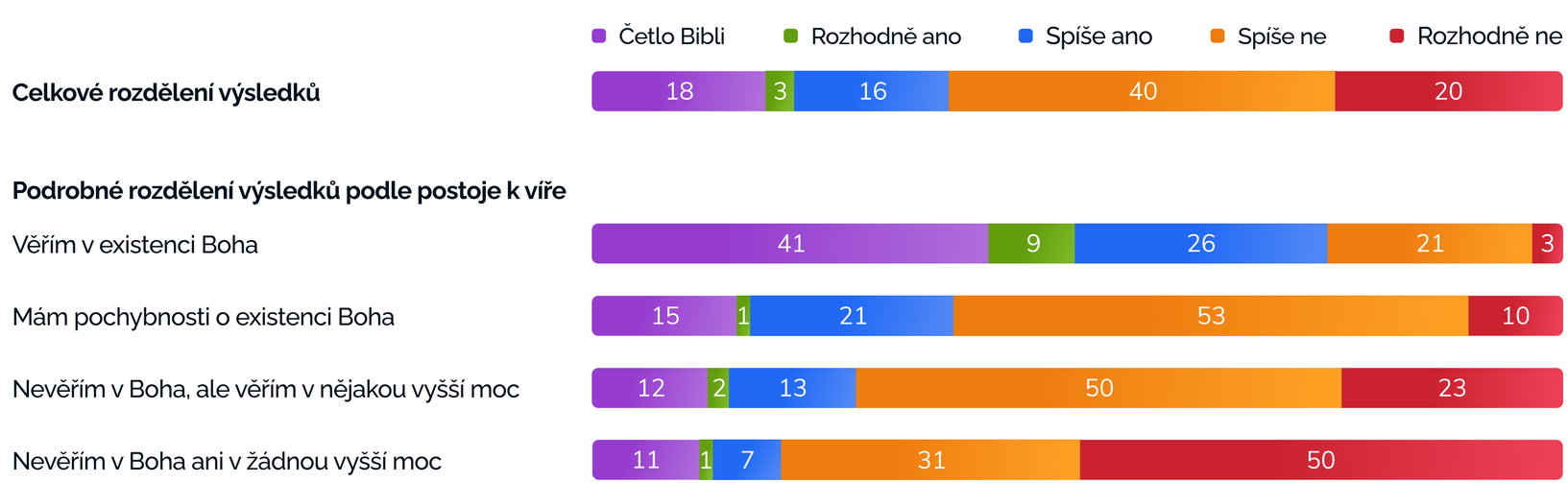

(údaje v %)

Před výzkumem jsme se zeptali respondentů ze čtyř skupinových diskuzí (focus groups), jak vnímají Bibli a Desatero.

Je tam morální základ – ať už jsme, nejsme věřící, prostě ten základ ve společnosti západní.

Kdyby všichni žili podle 10 přikázání, tak by bylo na světě parádně.

Já jsem četla z Bible Starý zákon, líbí se mi příběhy, ale já jsem nevěřící absolutně.

Před výzkumem jsme se zeptali respondentů ze čtyř skupinových diskuzí (focus groups), jak vnímají Bibli a Desatero.

> *Pro mě je součástí úplně, od A do Z, Bibli doma mám, jsem věřící, považuju Bibli za základ morálky jako takové, obecně společnost je založená na křesťanských základech a bez Starého by nebyl Nový zákon, takže pokud se bavíme o křesťanství, tak ten Starý zákon je součást.*

> *Chci si ji přečíst z toho důvodu, že i když jsem ateista a nikdy mě asi na víru neobrátí, tak k věřícím mám úctu a chci si ji přečíst, protože ji chci opravdu znát, na čem se to zakládá. Vím, že mě to bude bavit i zajímat těším se na to, až na to budu mít čas.*

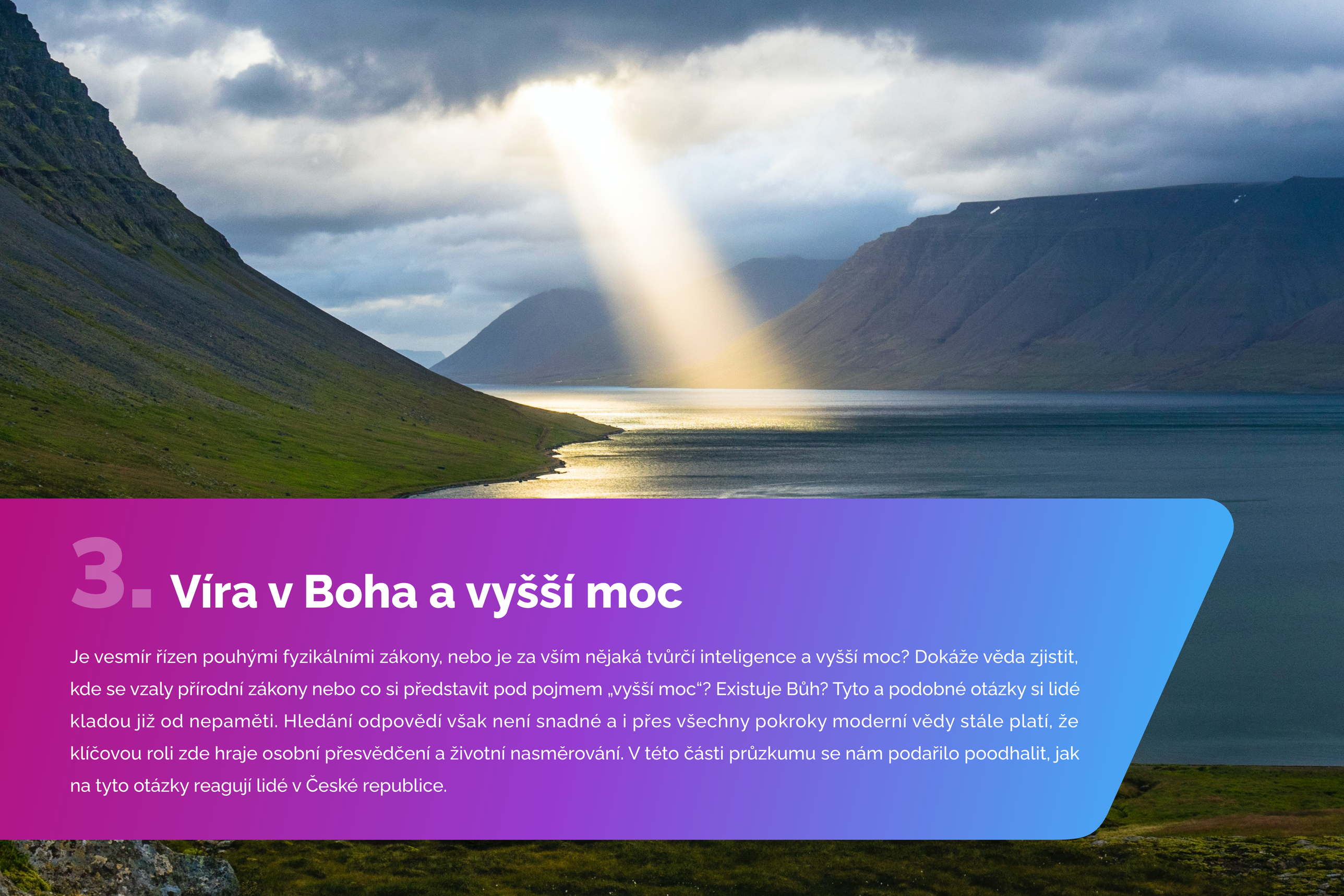

3. Víra v Boha a vyšší moc

Je vesmír řízen pouhými fyzikálními zákony, nebo je za vším nějaká tvůrčí inteligence a vyšší moc? Dokáže věda zjistit, kde se vzaly přírodní zákony nebo co si představit pod pojmem „vyšší moc“? Existuje Bůh? Tyto a podobné otázky si lidé kladou již od nepaměti. Hledání odpovědí však není snadné a i přes všechny pokroky moderní vědy stále platí, že klíčovou roli zde hraje osobní přesvědčení a životní nasměrování. V této části průzkumu se nám podařilo poodhalit, jak na tyto otázky reagují lidé v České republice.

Názor na existenci Boha: Uveďte prosím, který výrok nejlépe vystihuje váš názor na existenci Boha.

- **V existenci Boha věří přibližně pětina dotazovaných respondentů.**
- Naopak čtvrtina lidí nevěří v Boha ani žádnou vyšší moc.
- Ve vyšší moc věří 35 % dotázaných.
- Muži častěji uvádějí, že nevěří ani v Boha, ani v žádnou vyšší moc. Ženy naopak častěji uvádějí, že vědí, že Bůh skutečně existuje.
- Obyvatelé Moravy jsou častěji věřící, obyvatelé Prahy častěji uvádějí víru ve vyšší moc.

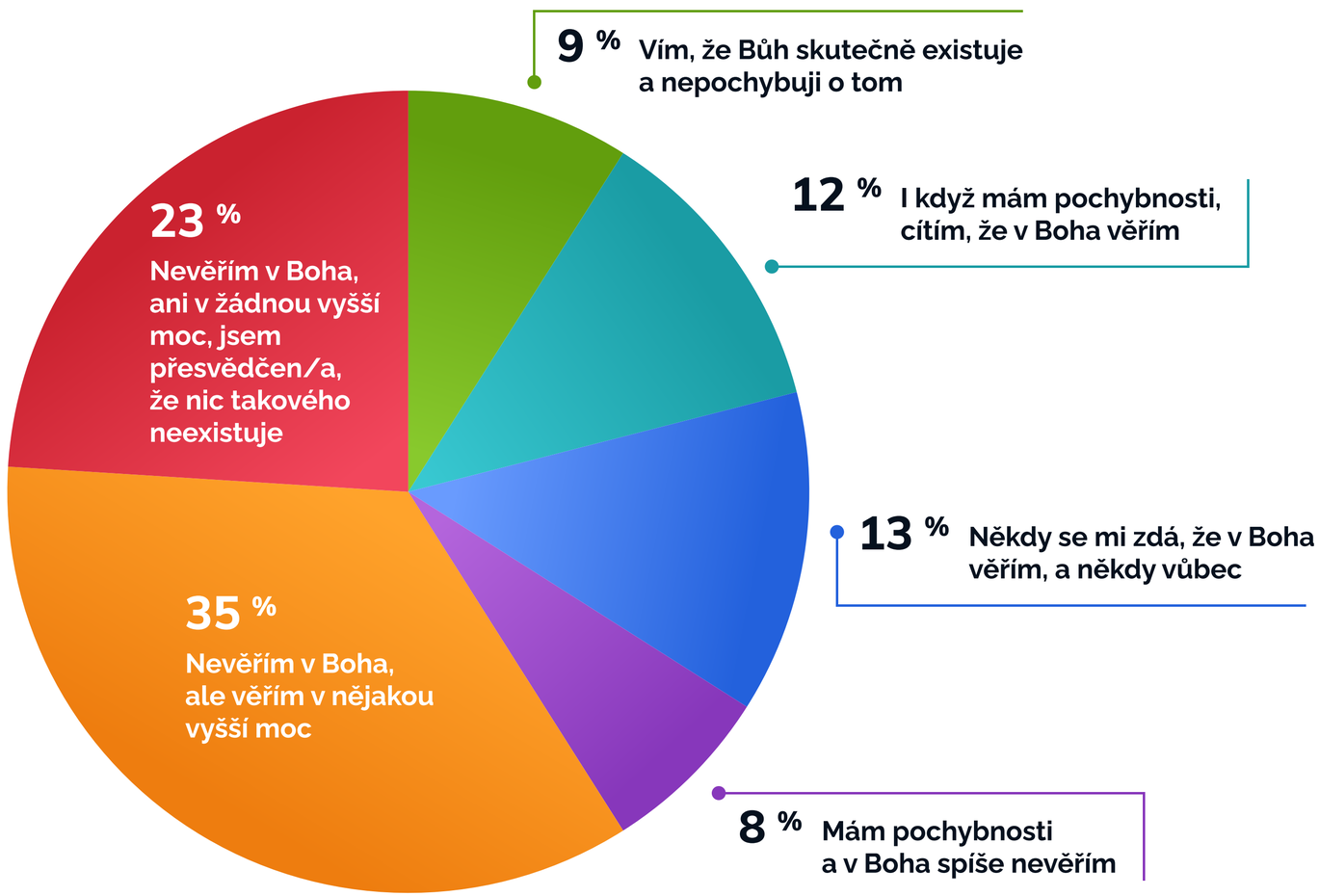

Názor na existenci Boha dle pohlaví, věku a vzdělání: Uveďte prosím, který výrok nejlépe vystihuje váš názor na existenci Boha.

- V Boha věří častěji ženy, lidé starší 60 let, obyvatelé Moravy.

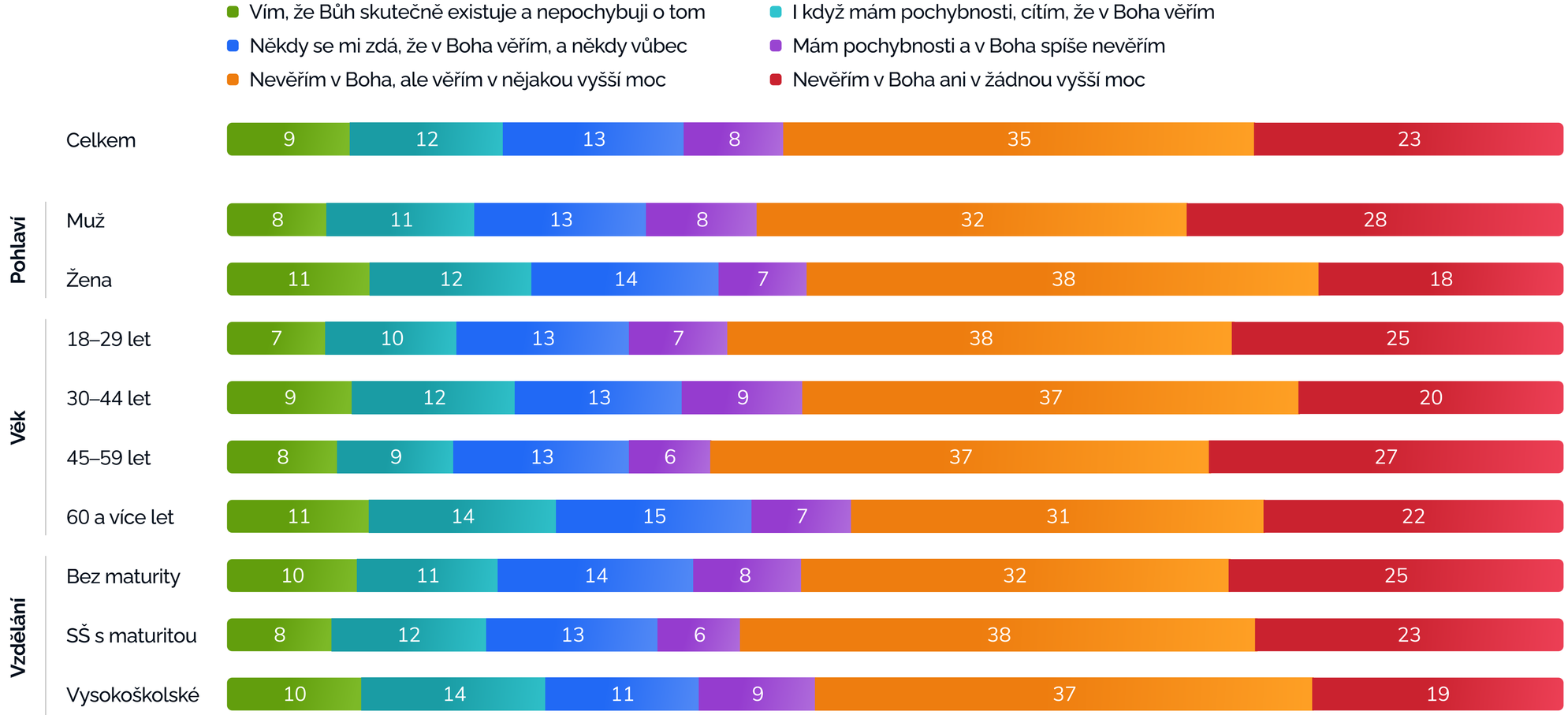

(údaje v %)

Představa „vyšší moci“: Zkuste popsat, co si představujete pod pojmem „vyšší moc“? Jakou má podle vás roli v životech lidí?

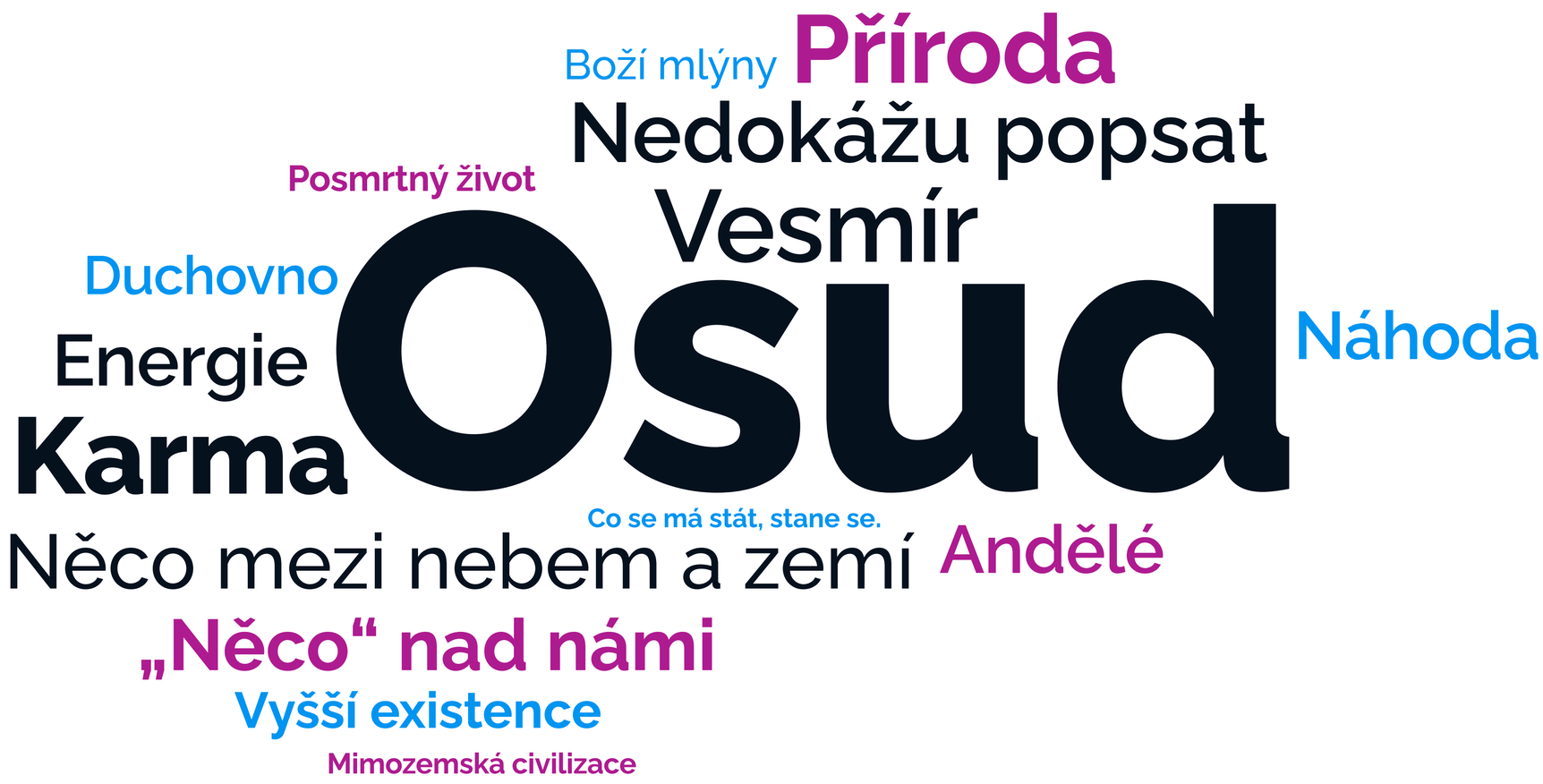

Účast na bohoslužbách mimo pandemickou situaci: Jak často se běžně účastníte bohoslužeb?

- Účast na bohoslužbách je v populaci poměrně málo častá.
- Častější účast vykazují starší 60 let, obyvatelé Prahy a samozřejmě věřící.

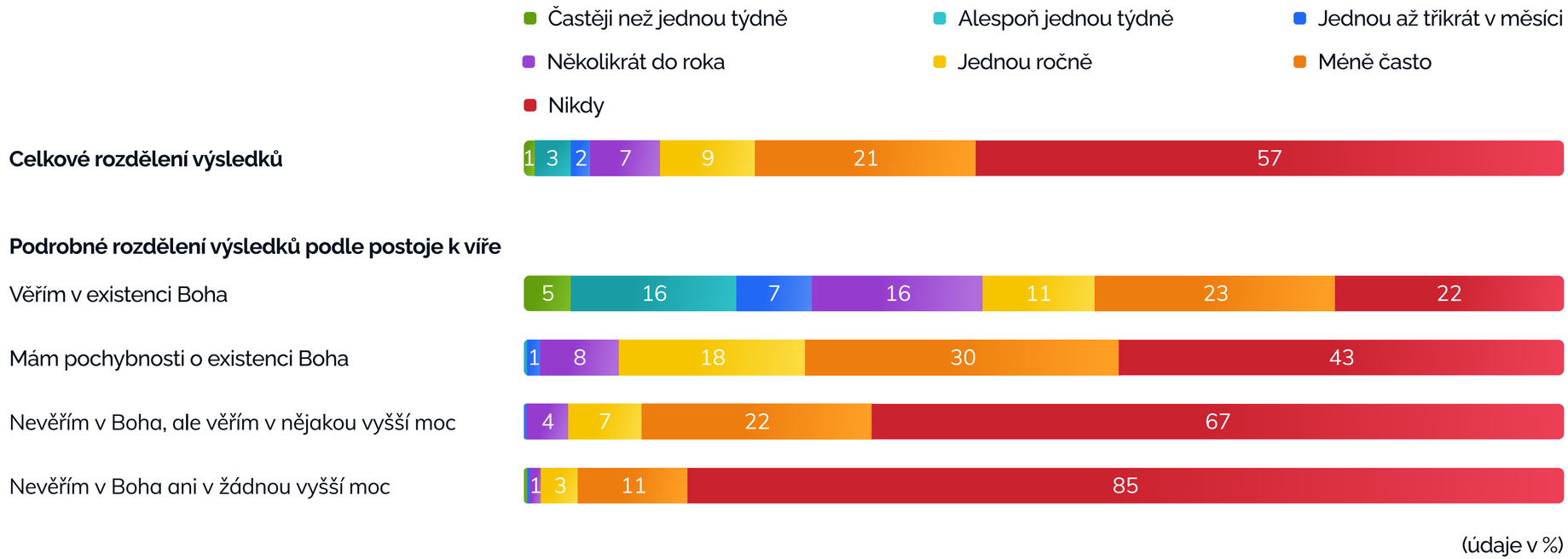

Účast na tzv. Půlnoční mši: Patří k vašim vánočním zvykům návštěva tzv. Půlnoční mše?

- Účast na tzv. Půlnoční mši je o něco vyšší než na běžných bohoslužbách (pravidelně se účastní 7 % populace).
- Častější účast vykazují věřící lidé a obyvatelé Moravy.

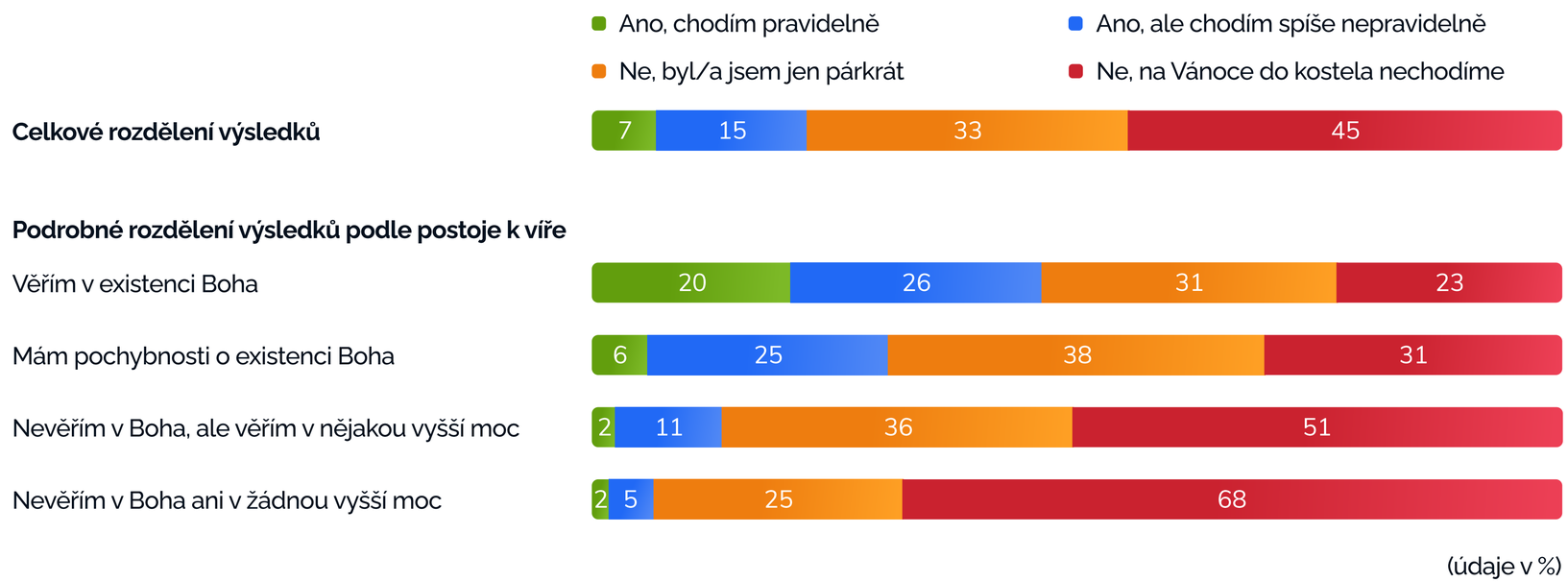

Změna postoje k víře během pandemie koronaviru: Změnil se váš postoj k víře, k Bohu v poslední době pod vlivem pandemie koronaviru?

- **Necelých 5 % lidí změnilo svůj postoj k víře v průběhu pandemie koronaviru.**
- Zatímco 2 % lidí uvádějí, že věřit začali, naopak 3 % věřit přestalo.

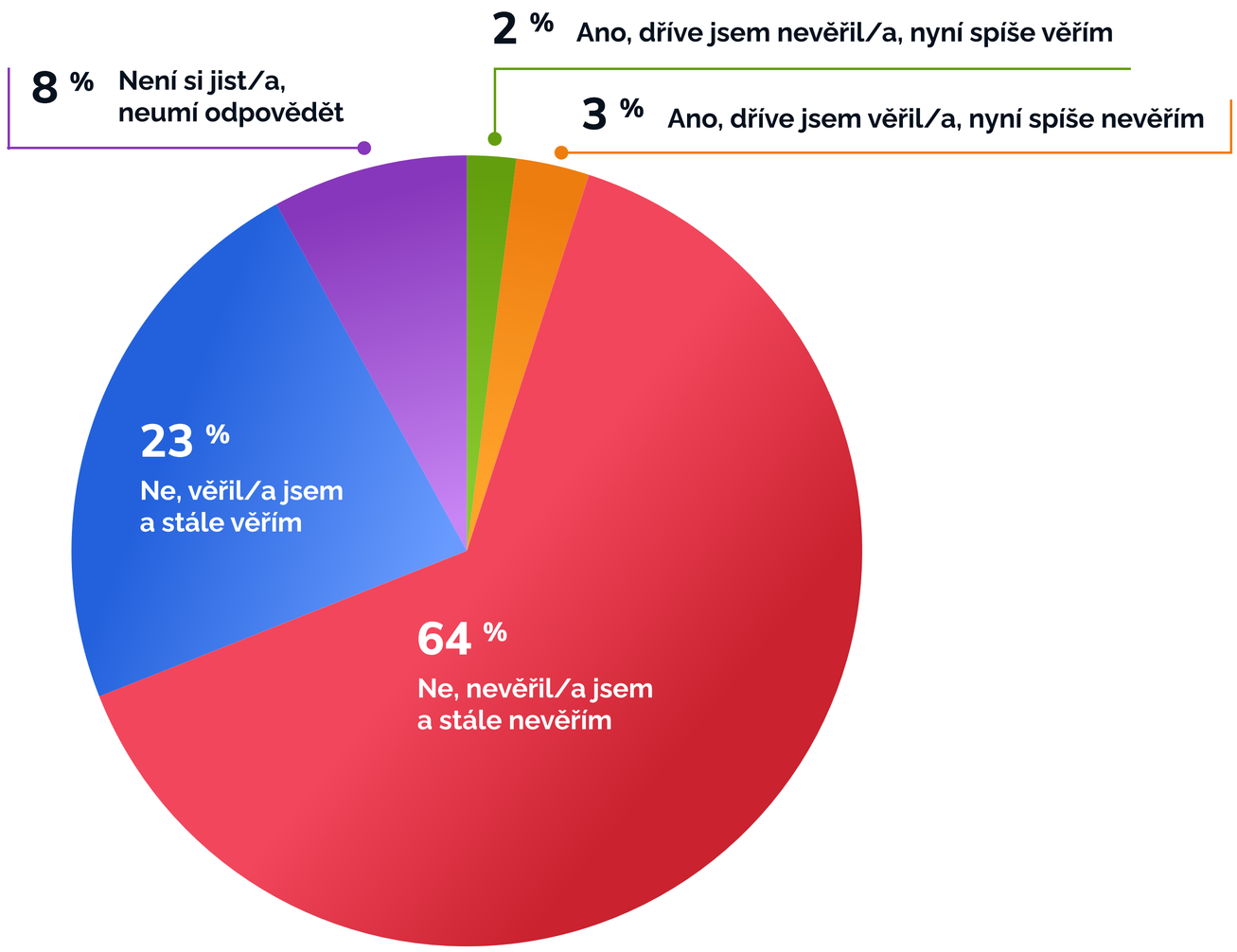

Zamyšlení o smyslu života v důsledku pandemie: Navedla vás situace kolem epidemie koronaviru k zamyšlení o smyslu života na Zemi, uvědomění si lidské konečnosti nebo k podobnému zamyšlení?

- Pětinu lidí vedla situace kolem pandemie koronaviru k úvahám o smyslu života na Zemi.
- Častější úvahy o smyslu života deklarují věřící, ženy a lidé starší 60 let.

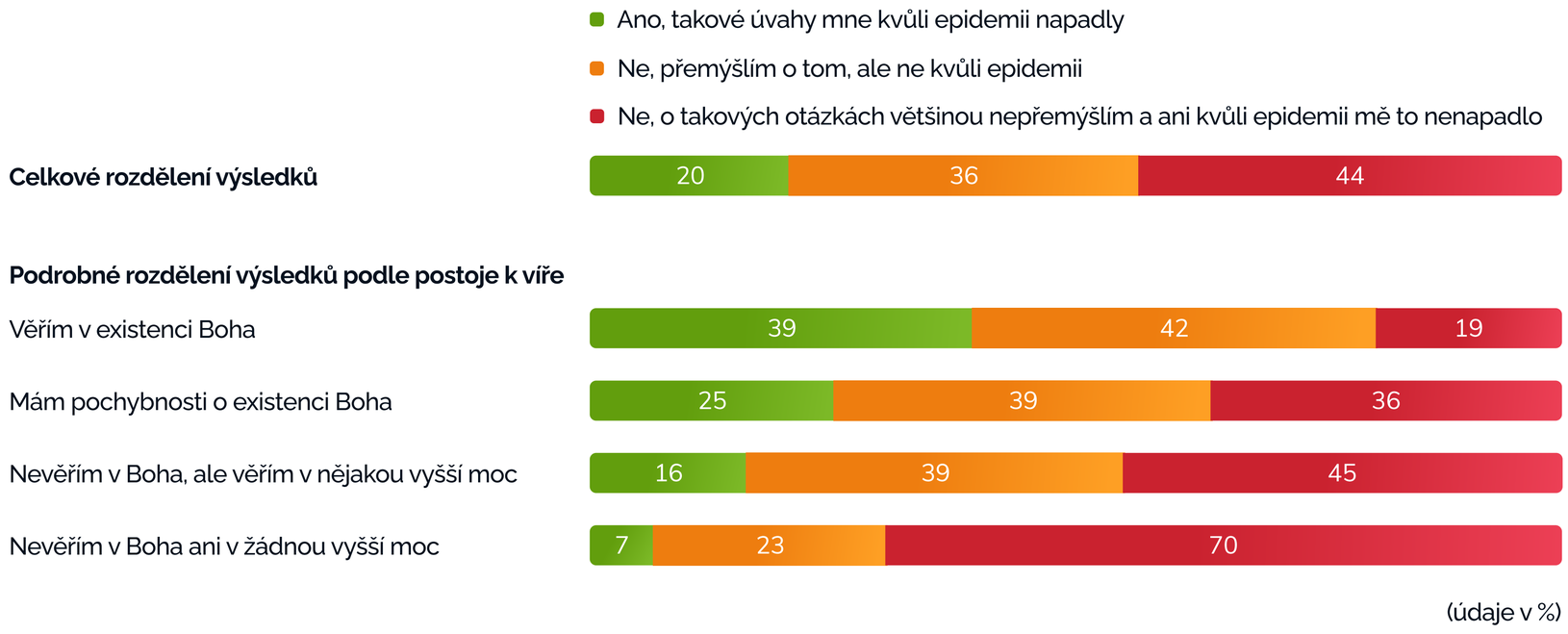

(údaje v %)

Uvědomění si víry v Boha: V jakém období života jste si uvědomil/a, že věříte v Boha nebo nějakou vyšší moc, v něco, co nás přesahuje?

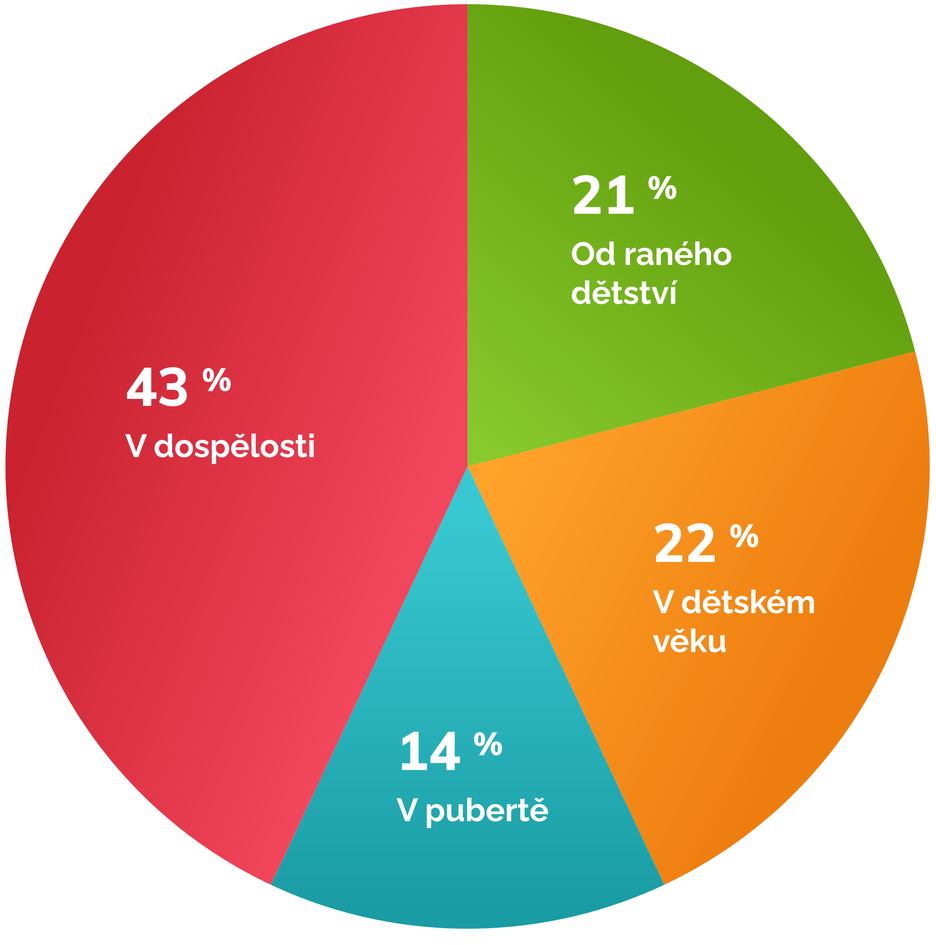

Uvědomění si víry v Boha: Co vás přivedlo k vaší víře?

- Téměř polovina respondentů přejala víru od své rodiny.

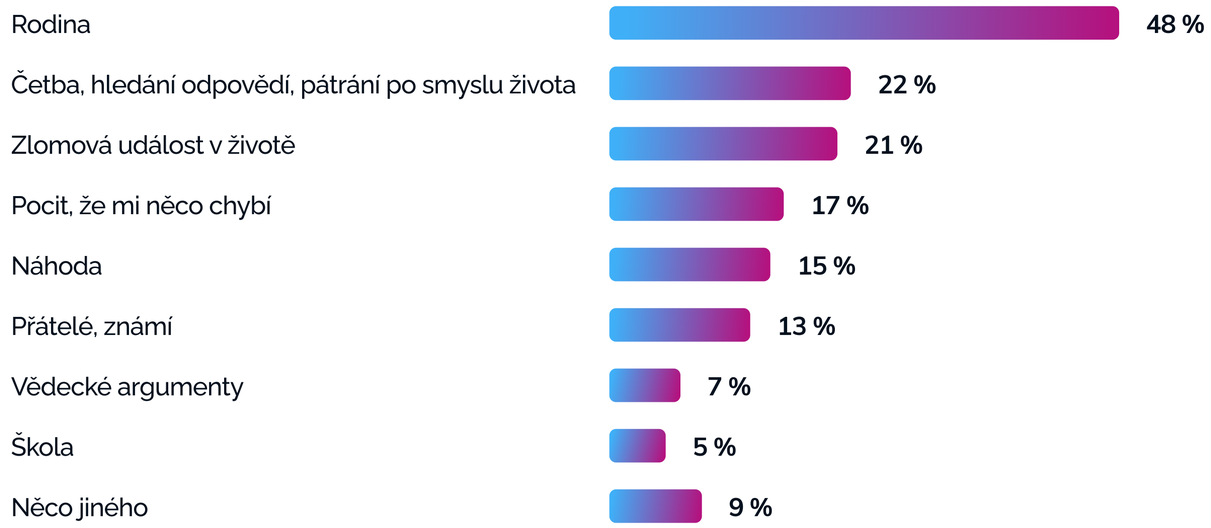

Víra v existenci (1. část): Jsou některé věci, pro které nemáme jasný důkaz, ale přesto někteří lidé věří, že existují. Věříte vy osobně…?

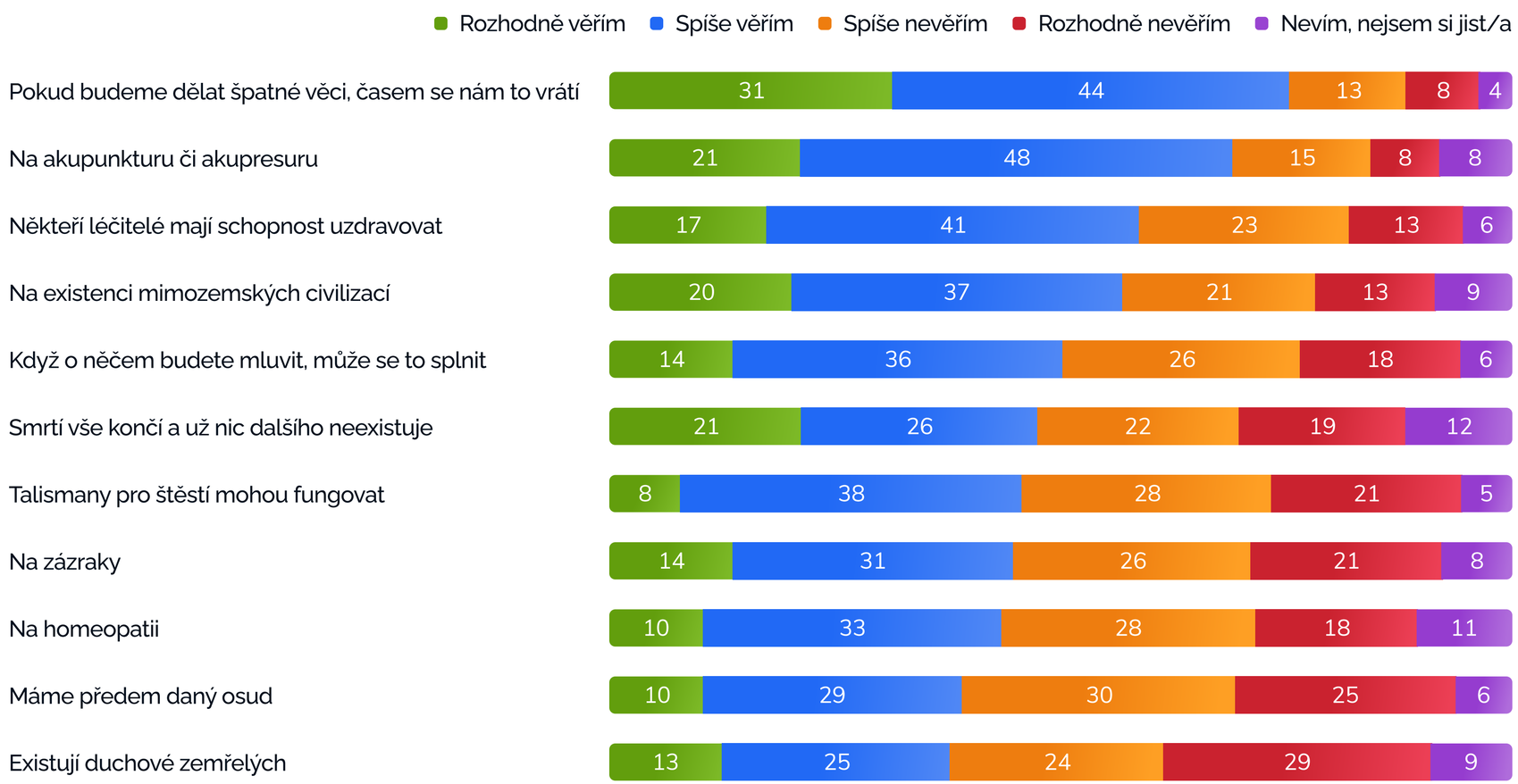

(údaje v %)

Víra v existenci (2. část)

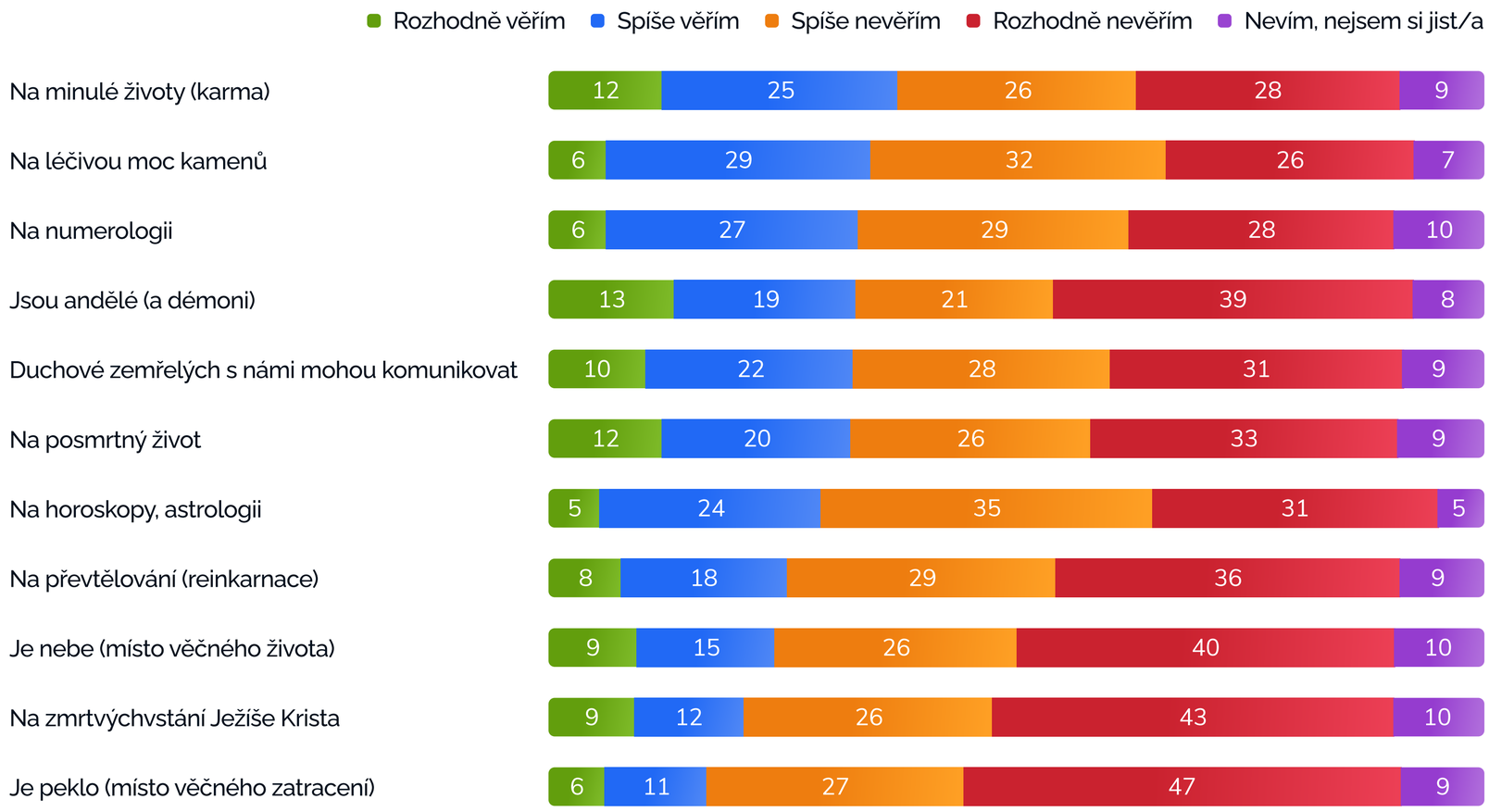

(údaje v %)

Před výzkumem jsme se zeptali respondentů ze čtyř skupinových diskuzí (focus groups), jak chápou víru. Nejčastěji ji popisovali slovy: důvěra, naděje, jistota.

4. Evoluce, stvoření a původ vesmíru

Představy a teorie o původu vesmíru, přírody a člověka formovaly lidskou společnost a její hodnotový systém od počátku dějin až do současnosti. Některé kultury přitom chápaly dějiny vesmíru jako velmi dlouhý, pozvolný a v zásadě slepý vývoj z počátečního chaosu do stále větší funkčnosti a rozlišitelnosti, jiné naopak věřily v Boží stvořitelský zásah v docela nedávné minulosti. Jak si v těchto otázkách vedeme dnes my, v době vědeckého a technologického rozmachu? Znají dnes lidé slabiny evolučních teorií? Existují důkazy o mimozemských civilizacích? Jak dobře se v těchto otázkách orientuje česká veřejnost?

Původ života na Zemi: Máte vy osobně nějakou představu o tom, jak vznikl život na Zemi?

- Polovina lidí se domnívá, že život na Zemi vznikl souhrou náhod, téměř čtvrtina věří, že zasáhl Bůh nebo nějaká vyšší moc.
- V zásah Boha věří častěji lidé starší 60 let, obyvatelé Moravy a samozřejmě věřící.

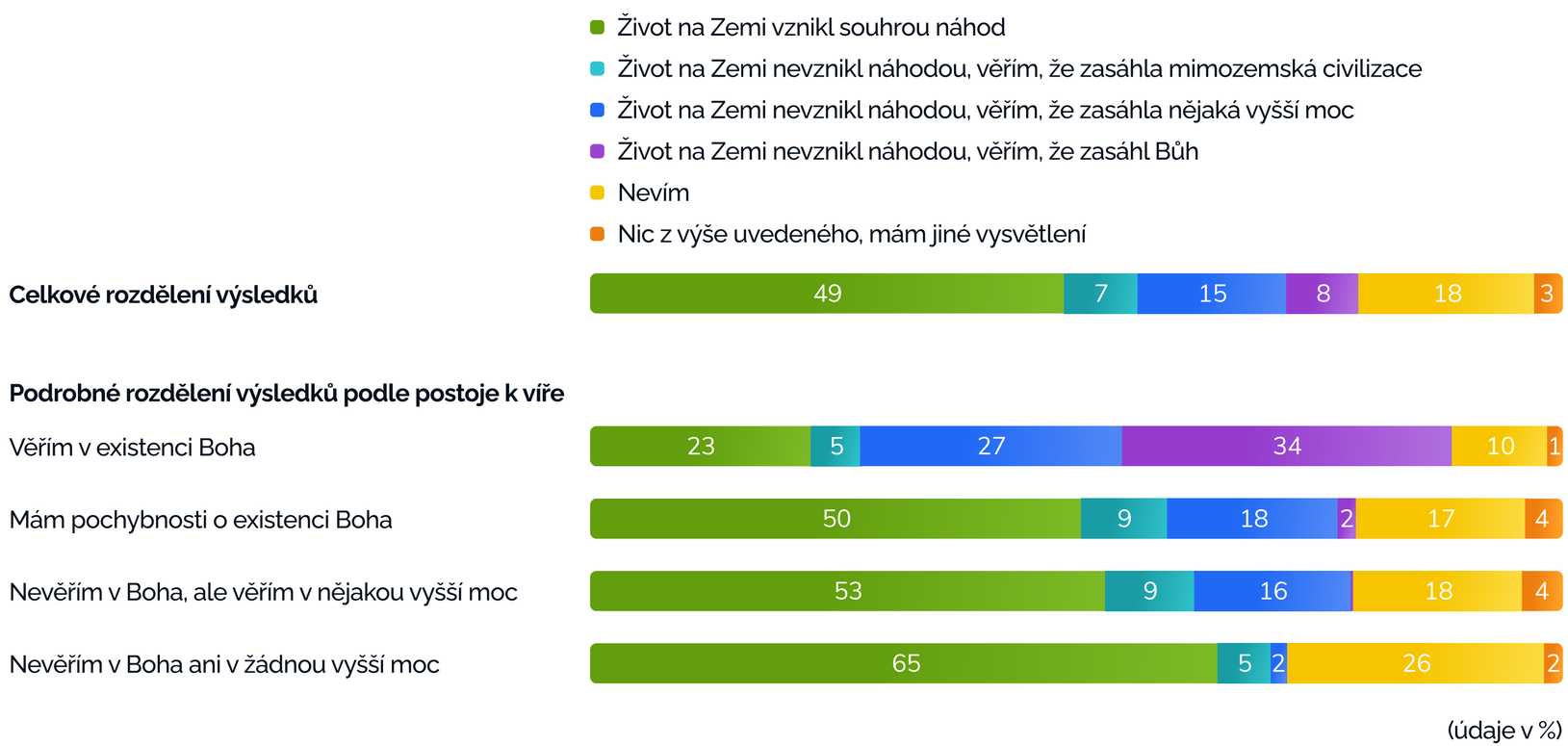

Znalost evoluční teorie: Jak hodnotíte svou znalost evoluční teorie o vývoji druhů?

- **Dobré nebo docela dobré znalosti evoluční teorie o vývoji druhů deklaruje pětina dotázaných.**
- Vyšší znalost častěji deklarují mladí lidé do 29 let, vysokoškoláci, muži.

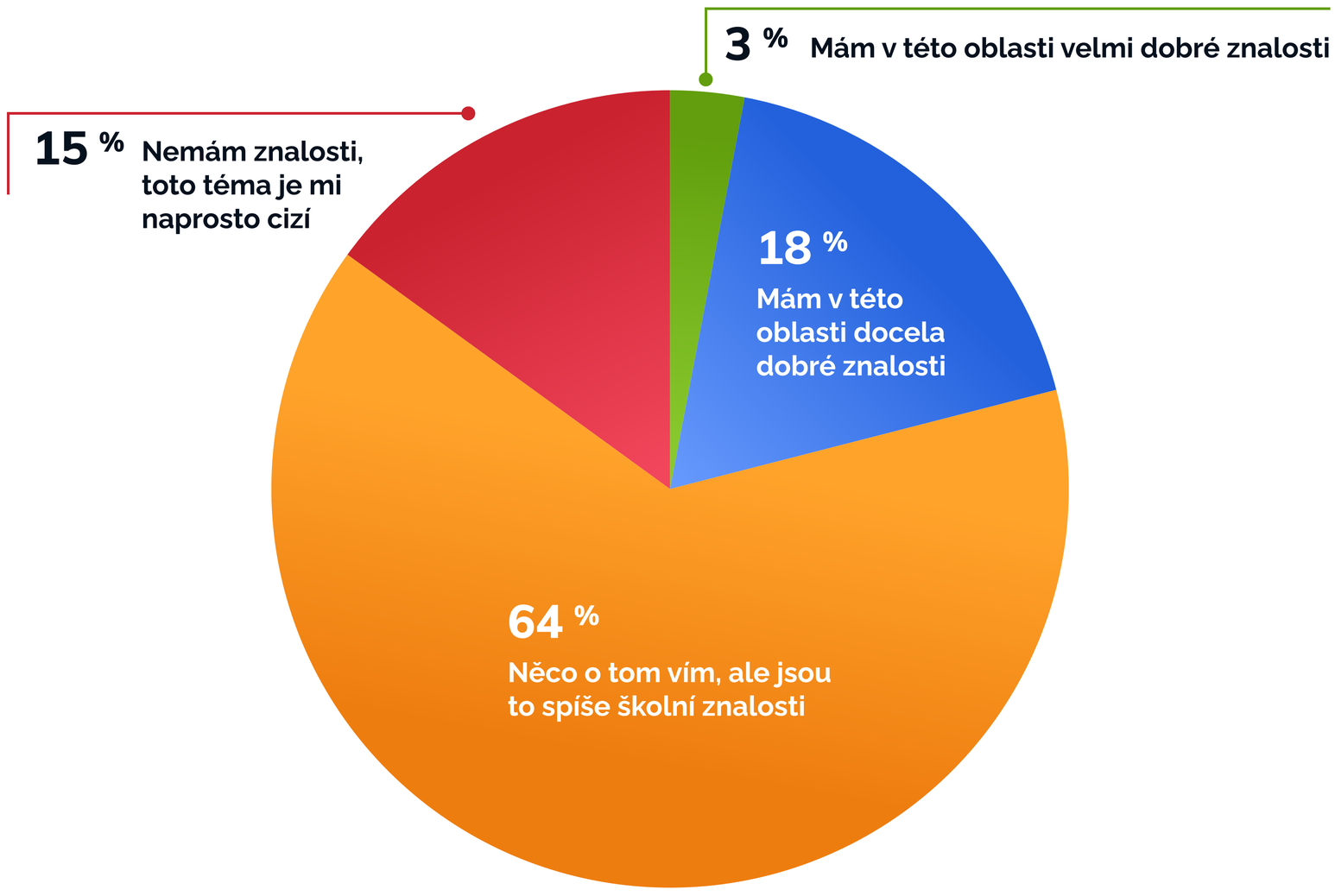

Názor na evoluční teorii: Považujete evoluční teorii za jediné vědecky obhajitelné vysvětlení vzniku života na Zemi do dnešní podoby?

- Téměř 62 % lidí věří v evoluční teorii. Necelá pětina má určitě pochybnosti nebo této teorii vůbec nevěří.
- V evoluční teorii věří častěji muži, mladí lidé do 29 let, vysokoškoláci.

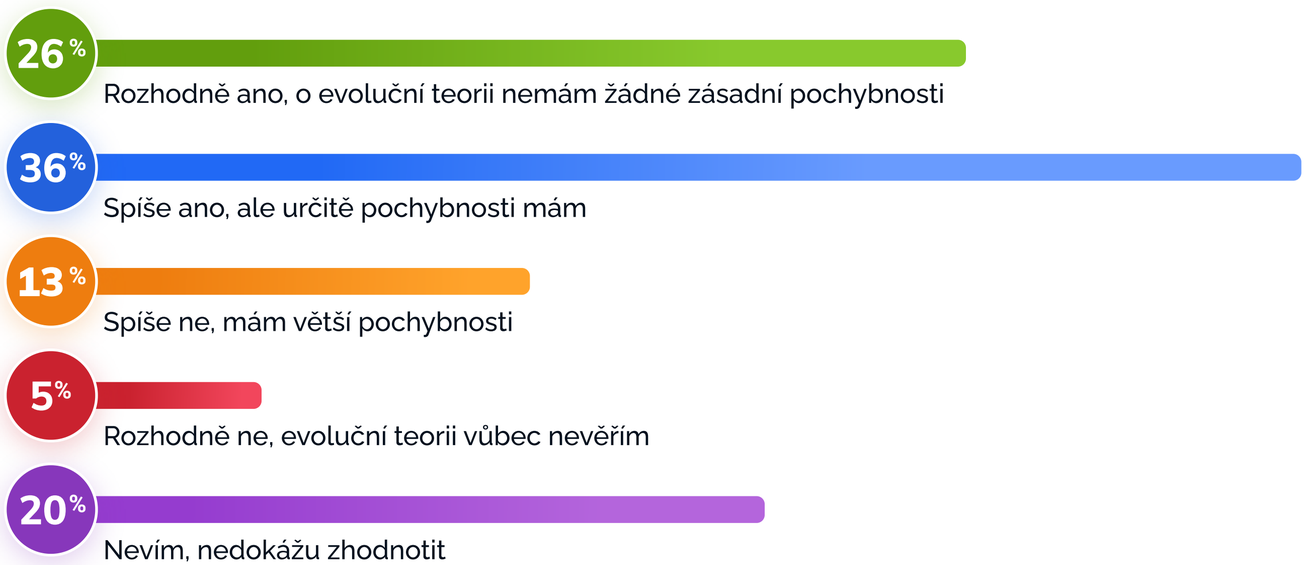

Pohled na historii Země: Nyní vám představíme tři pohledy na historii Země i veškerého života na ní. Ke kterému z nich se přikláníte?

- Téměř 2/3 lidí se přiklánějí k evoluční teorii, pouze 7 % ke stvoření a 9 % k teistické evoluci.
- Evoluční teorii podporují častěji muži, mladší lidé a vysokoškoláci.

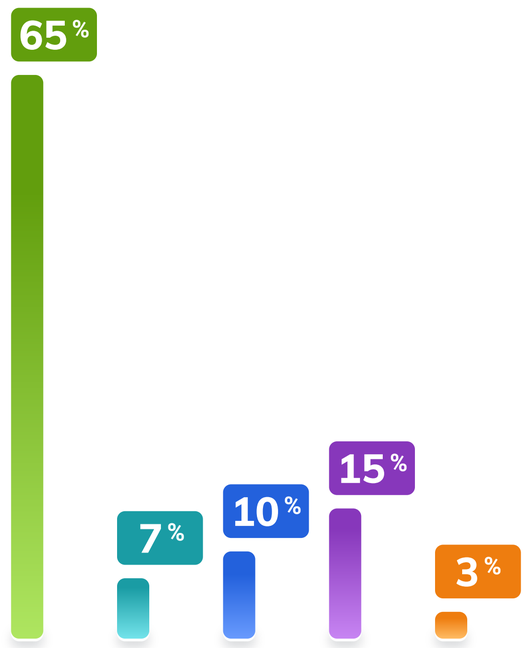

- EVOLUCE předpokládá, že svět je výsledkem náhody a je starý miliardy let
- STVOŘENÍ předpokládá, že svět je výsledkem úmyslného, inteligentního zásahu Boha-Stvořitele a je relativně mladý (do 10 tisíc let)
- TEISTICKÁ EVOLUCE kombinuje víru v božské stvoření a evoluci a předpokládá, že Bůh použil evoluci ke stvoření světa a jeho vývoji do současného stavu
- Nevím
- Nic z výše uvedeného, mám jiné vysvětlení

Zájem o informace týkající se evoluční teorie: Pokud byste narazil/a na informace, že evoluční teorie může mít vážné problémy či nedostatky, zaujalo by vás to? Chtěl/a byste se dozvědět více?

- **7 z 10 dotázaných by mělo zájem o informace o nedostatcích evoluční teorie a chtěli by se dozvědět více.**
- Vyšší zájem projevují muži, vysokoškoláci, věřící v Boha.

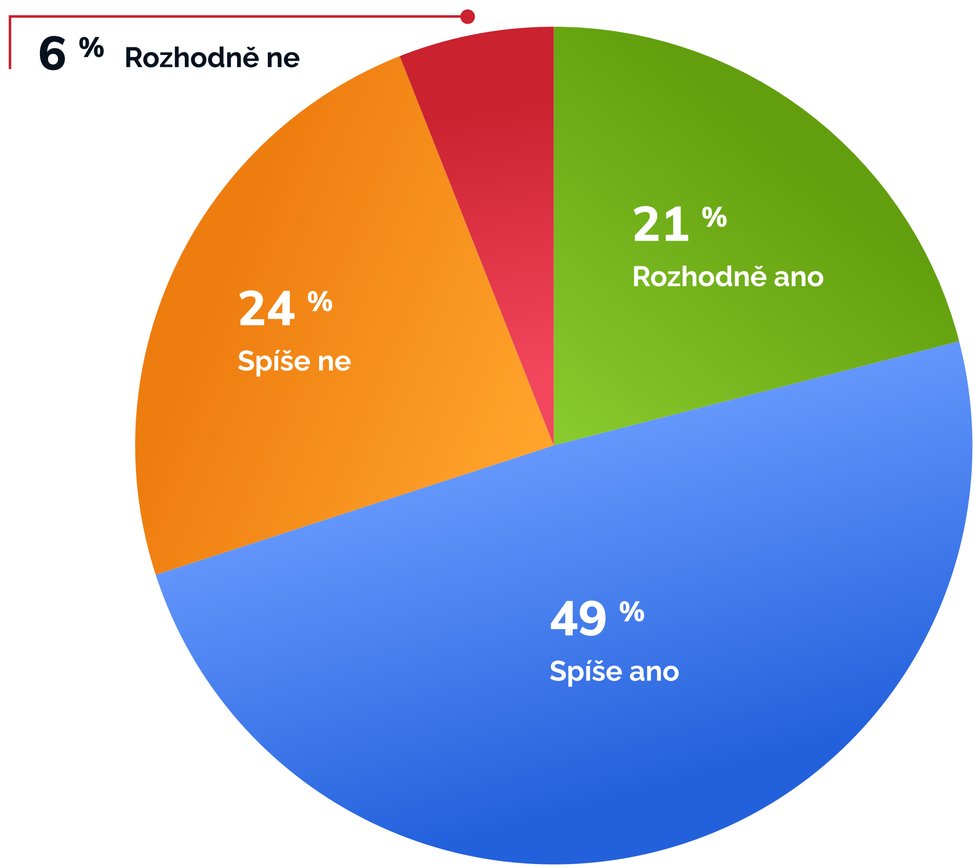

Jak často s ostatními lidmi diskutujete (osobně nebo elektronicky) o následujících tématech?

O politice, politické situaci

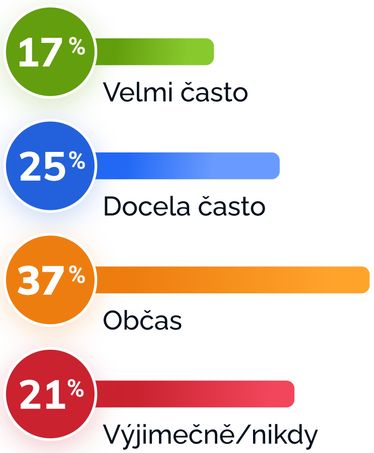

O tom, zda existuje Bůh

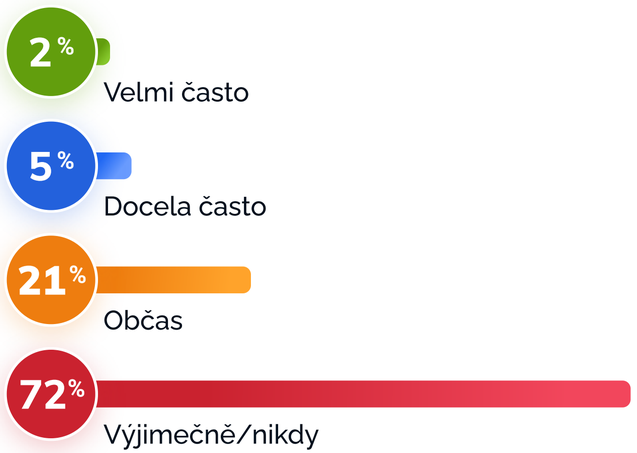

O změnách klimatu

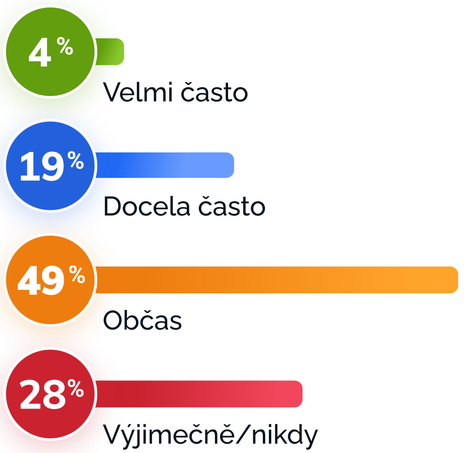

O tom, zda existuje nějaká vyšší moc

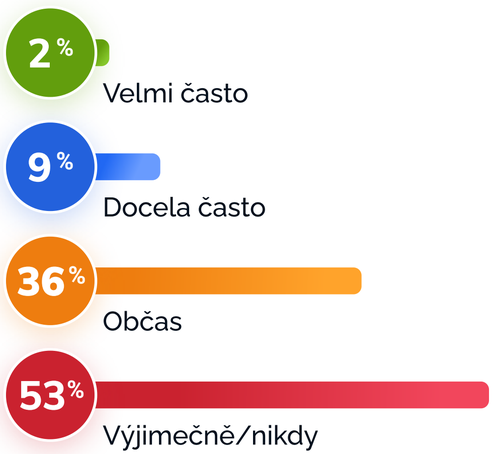

O celebritách, o životě slavných osobností

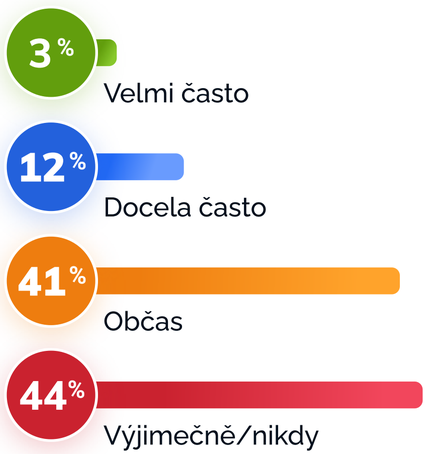

O tom, jak mohl vzniknout vesmír, život nebo člověk

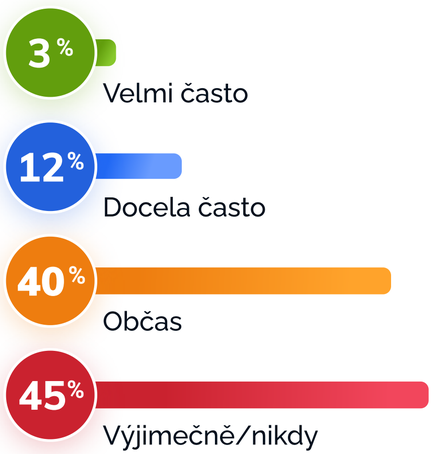

5. Největší rozdíly a zajímavosti

Průzkum veřejného mínění, do kterého jste měli možnost podrobněji nahlédnout, touto publikací poskytl mnohem více dat, která však pro svou komplexnost nejde uvést v přehledném formátu. Proto jsme z daty nabitých tabulek vytáhli zajímavé rozdíly, které jsme našli napříč regiony i demografickými ukazateli. Tyto zajímavosti vycházejí z hlavních okruhů otázek, se kterými jste se měli možnost seznámit v předchozích částech.

Největší rozdíly a zajímavosti

- Třetina Čechů z tzv. generace Husákových dětí (45–59 let) nedokáže posoudit, zda by čelní představitelé státu měli usilovat o hodnoty pramenící z Desatera.
- Náboženstvím, které si nejčastěji vybavují vysokoškoláci, je islám a křesťanství.
- Lidé ve věku 18–29 let si častěji než ostatní vzpomínali na přikázání Nezabiješ. Lidé nad 60 let zase častěji jmenovali Nesesmilníš, Nepožádáš manželky bližního svého a Pomni, abys den sváteční světil.
- Největší skupinou, která nevěří v existenci pekla, jsou lidé ve věku 60+.
- Téměř polovina mužů rozhodně nevěří na anděly a démony. Mezi ženami je to 30 %.
- Na existenci duchů zemřelých věří častěji mladší lidé. Mezi lidmi v 18–29 letech rozhodně věří každý pátý. Spíše věří každý třetí. Mezi lidmi nad 60 let pak na duchy rozhodně nebo aspoň spíše věří čtvrtina.
- O změnách klimatu hovoří nejčastěji lidé ve věku 18–29 let. Toto téma řeší každý třetí.
- Nejvíce věřících lidí žije v Jihomoravském kraji, nejméně na severu a severozápadě Čech.

Poznámka

U většiny otázek v průzkumu byly možnosti odpovědí odstupňované např. od „rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne a nevím“. U některých zde uvedených výsledků se uvádějí součty odpovědí s výskytem ano/ne, u jiných se uvádějí pouze data z odpovědí v úrovni „rozhodně“ ano/ne. Použití výsledků vyplývá z kontextu.

Češi, zázraky a posmrtný život (1. část)

Češi, zázraky a posmrtný život (2. část)

K tomu, že smrtí vše nekončí, se přiklání dvě pětiny Čechů.

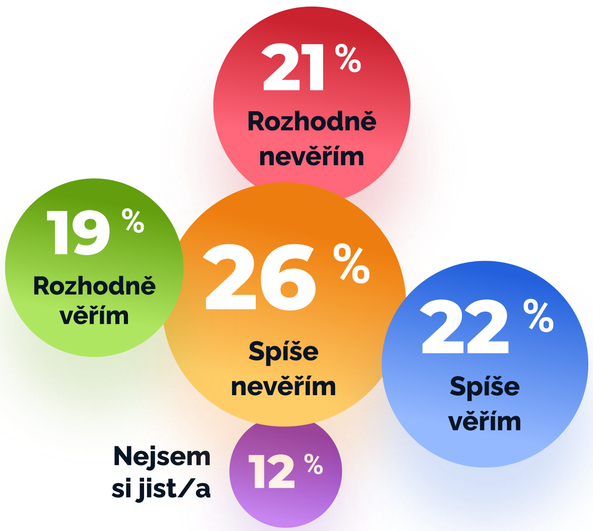

Většina Čechů věří v existenci mimozemských civilizací.

Ženy versus muži

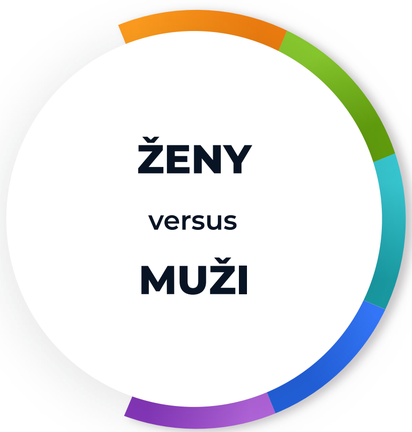

01 Máme předem daný osud?

Více než tři z deseti mužů věří v předem daný osud. Kolik je takových žen?

- Téměř polovina žen **považuje osud za daný.** Spíše nebo rozhodně věří 33 % mužů a 45 % žen.

02 Kdo více věří na anděly a démony?

Na existenci andělů a démonů věří **dvojnásobný počet žen oproti mužům**. Jaké je však celkové procento mužů a žen věřících v tyto duchovní bytosti? Tipněte si:

- Věří 22 % mužů, 43 % žen.

03 Znalost Desatera

Ženy projevily **větší znalost Desatera** v jednotlivých přikázáních. Pouze v jednom případě je to opačně. Co se mužům vybavilo častěji než ženám?

- Nebudeš mít jiné modly.

04 Četba Bible

Vzácně podobně veliké jsou skupiny mužů a žen v oblasti četby Bible: **každý desátý četl/a** Starý i Nový zákon (9 % mužů a 11 % žen). Kolik z nich ji ale nikdy nečetlo?

- Přibližně třetina mužů a třetina žen nikdy Bibli nečetla.

05 Znalost evoluční teorie

Každý **čtvrtý muž** tvrdí, že má v této oblasti dobré znalosti. Naopak každý **desátý muž** na sebe prozradil, že o tématu nemá přehled a je mu cizí. A co ženy?

- Každé **páté ženě** je toto téma naprosto cizí. Naopak **16 % žen** se v této oblasti dobře orientuje.

Praha versus jiná místa ČR

53 % 53 % Pražanů se nikdy neúčastní bohoslužeb. Na pomyslném žebříčku ale nejsou poslední. V Ústeckém kraji je to 72 % obyvatel.

28 % 28 % Pražanů věří v horoskopy a astrologii, na první příčce je ale s 39 % Královéhradecký kraj.

22 % Na zmrtvýchvstání Ježíše Krista věří nejvíce ve Zlínském kraji – 35 %. Nejméně v Libereckém – 6 %. Praha je s 22 % přibližně uprostřed.

27 % Nejvíce těch, kteří rozhodně věří v mimozemské civilizace, je v Praze. Celých 27 %. Nejméně obyvatel, kteří jsou rozhodně přesvědčeni o existenci mimozemských civilizací, má s 12 % Pardubický kraj.

14 % Nejvíce lidí, kteří četli Starý i Nový zákon, je v Praze – 14 %. Nejméně lidí je v Karlovarském kraji, kde je četlo pouze 5 % obyvatel.

9 % V otázce možných pohledů na historii Země a života věří ve stvoření a mladou Zemi nejvíce lidí v Jihomoravském kraji – 13 %, druhá je Vysočina s 10 % a třetí je Praha s 9 %.

GENESIS ERA

Věda a víra bez předsudků

- Je evoluční teorie skutečně pravdou o našem původu a historii?
- Jedná se opravdu o vědecky nejpřesnější a nejlépe zdokumentovaný pohled na náš původ?
- Jak vznikl vesmír, Země, příroda i člověk?
- Jsme velkolepým dílem moudrého Stvořitele, nebo je naším otcem evoluce – pouhá náhoda, přírodní zákony a nepředstavitelné množství času?

genesisera.cz

Jaký je další krok?

Teď je to na vás.

Naším posláním je, aby se lidé nemuseli obávat říkat otevřeně, co si myslí, a mohli si svobodně stát za svým přesvědčením. A přesto, že naše společnost ušla velký kus cesty, cítíme, že říkat otevřeně svůj názor se v České republice ještě stále „nenosí“. Otevřená diskuze na témata duchovního vyznání stále není běžná ani ve školství, ani při posezení s přáteli u piva. Přitom jsou to právě duchovní hodnoty, které nás drží při sobě v těžkých časech a vytvářejí obranný val, který chrání naši fyzickou i duševní pohodu. Věříme, že pokud vytvoříme prostředí založené na otevřené komunikaci a porozumění, možná se nám podaří i zastavit nárůst depresí a užívání psychofarmak. Kdo ví?! Můžeme to zkusit a vy se můžete přidat.

Můžete naše úsilí podpořit tím, že vytvoříte ve svém okolí prostředí, které bude otevřené diskuzi o duchovních a mravních hodnotách. Tím budete nejen u mladých lidí vytvářet zdravější pohled na svět, ve kterém žijeme. Naši činnost můžete podpořit návštěvou některého z našich projektů, které dlouhodobě provozujeme.

Najdete je na webových stránkách:

maranatha

maranatha.cz

GENESIS ERA VĚDA A VÍRA BEZ PŘEDSUDKŮ

genesisera.cz

SKK Korespondenční kurz pro Vás

skk.cz